

Ministère des Affaires Sociales

KUSOMA NA KUANDIKA

Kitabu ca mwanafunzi

CRS

KISWAHILI

2

Edition 2018

KUSOMA NA KUANDIKA

Kitabu ca mwanafunzi

YALIYOMO

UTANGULIZI	1
INGILIO	2

KIPINDI CA 1 : KUISHI VIZURI NAFASI YAKO

Juma ya 1 : Kijiji	4
Juma ya 2 : Mji	8
Juma ya 3 : Ndoa	12
Juma ya 4 : Sherehe ya ceti	16
Juma ya 5 : Usafi wa mwili - Usafi wa nguo na cumba	20
Juma ya 6 : Matunzo - Vituo vya afya	24

KIPINDI CA 2 : KUKINGA MAZINGIRA

Juma ya 8 : Cakula	30
Juma ya 9 : Matunda	34
Juma ya 10 : Mimea - Mavuno	38
Juma ya 11 : Kukinga mazingira	42
Juma ya 12 : Nyama za ufugo	46
Juma ya 13 : Nyama za pori	50

KIPINDI CA 3 : KUENDELESHA JIMBO MBELE

Juma ya 15 : Kazi ya shamba	56
Juma ya 16 : Kazi ya mikono	60
Juma ya 17 : Uongozi	64
Juma ya 18 : Barabara - wanda - jito	68
Juma ya 19 : Vyombo vya usafiri	72
Juma ya 20 : Gari lila mabawa	76
Juma ya 21 : Micezo za kiasili	80
Juma ya 22 : Micezo za kikundi	84
Juma ya 23 : Micezo za kipekee	88

UTANGULIZI

Kama ilivyo andikwa katika utangulizi wa mpango wa taifa unao husika na kuwarudisha shule la msingi waliokosa bahati hiyo nchini Jamuhuri ya Kidemokratia ya Kongo, elimu ya kitaifa ina lengo la kumfanya mkongomani awe raia mwenye kujifalia mwenyewe na kufalia jamii, paoja na kumuwezesha kukuza maendeleo ya nchi na utamaduni wa kitaifa (Mfumo wa Sheria N° 14/004/ wa tarehe 11/12/2004 ya Elimu ya Kitaifa).

Ili kufikia lengo hili, baada ya mpango huu inatakiwa mtoto mkongomani yeote awe na uwezo wa kusoma, kuandika na kuhesabu ; kuelewa na kujieleza katika lugha ya taifa na ya kifaransa. Kwa hiyo, mpango wa kuwarudisha watoto shulen ni bahati ya pili ambayo yasadidhishwa watoto wakongomani kuijingga katika ulimwengu wa kazi na kuijundia hivi ujio nzuri.

Hata hivyo, kwa sababu ya machafuko mbalimbali ambayo nchi imeshuhudia katika miaka iliyopita, ni wazi kwamba ubora wa elimu kwa jumla, na wa mpango ya kuwarudisha watoto shulen kwa njia ya pekee, unaendelea kuharibika miaka baada ya miaka. Hali hii inaonekana hasa katika kusoma na kuandika. Mashindano mbalimbali ya taifa (TENAFEP) zinaonyesha kwamba wanafunzi wamoja wanaomaliza viwango vitatu vya urudishaji shulen wana matatizo ya kusoma na kuandika vizuri pamoja na kuelewa wanayo isoma.

Kwa kukabiliana na matatizo haya, Wizara wa Mambo ya Kijamii imekamata hatua zinazolenga kuboresha elimu isiyo rasmi. Hatua hizi zimeingizwa katika mbinu kubwa ya sekta ya elimu na mafunzo, ambayo kutoa vitabu vya kusoma na kuandika ni sehemu tu.

Nashukuru mashirika USAID na UKAID ambazo, kupitia mradi ACCELERE, zimetupa msaada wa kiufundi na kipesa kwa ajili ya uandishi wa kitabu hiki.

Mradi ACCELERE, ambao mbinu yake ya mafunzo inayoleta maendeleo kwa kuunganisha sauti za herufi, kusoma na kuelewa maandiko, unaleta matumaini ya kuyamaliza matatizo ya shule la kusoma na kuandika.

Kwa hiyo, nawaalika waalimu, ambao ndio watumizi wa kwanza wa kitabu hiki cha mafunzo, wakitumie kwa faida ya wanafunzi.

Eugène SERUFULI NGAYABASEKA

Waziri wa Mambo ya Kijamii

INTRODUCTION

Répondant à une dynamique régionale et internationale et se basant sur des standards mondialement établis avec une vue sur nos réalités, le Ministère de l'Enseignement Primaire, Secondaire et Professionnel a élevé les sous-branches lecture et écriture au rang de branche à part entière.

En vue d'améliorer la qualité des enseignements-apprentissages de cette discipline transversale dans les Centres de Ratrapage Scolaire, le Ministère des Affaires Sociales met à la disposition de l'apprenant et de l'éducateur un matériel didactique en conformité avec le programme national.

Au niveau 1, la langue congolaise est à la fois langue d'enseignement et branche enseignée. Le français n'est, à ce niveau, qu'une branche enseignée. Son apprentissage est limité à l'oral.

C'est précisément au niveau 2 que les acquis en langue congolaise sont transférés au français. Dès lors que les mécanismes de base du décodage sont installés dans une langue familière, les apprenants devraient aller plus sûrement et plus vite en français.

L'élaboration du manuel et du cahier de lecture de l'apprenant accompagnés du guide de l'éducateur (trice) se fonde sur les découvertes scientifiques les plus récentes, bien éprouvées et tout à fait fiables.

Dans la progression des enseignements-apprentissages, le noyau de base reste l'unité d'apprentissage. Elle correspond à une semaine d'enseignement-apprentissage qui exploite un sous-thème et se répartit en six séances en français et quatre en langue congolaise. La première est consacrée à la compréhension d'un message oral et la dernière à la consolidation des acquis de la semaine suivie d'une production écrite.

Ce manuel est un merveilleux outil conçu pour un apprentissage réussi de la lecture-écriture. Nous invitons les éducateurs / éducatrices ainsi que les parents d'apprenants à accompagner et encourager les apprenants à s'approprier le contenu de ce matériel didactique, riche en activités de lecture et d'écriture, et qui, sans aucun doute, leur permettra d'acquérir les compétences escomptées dans ce domaine

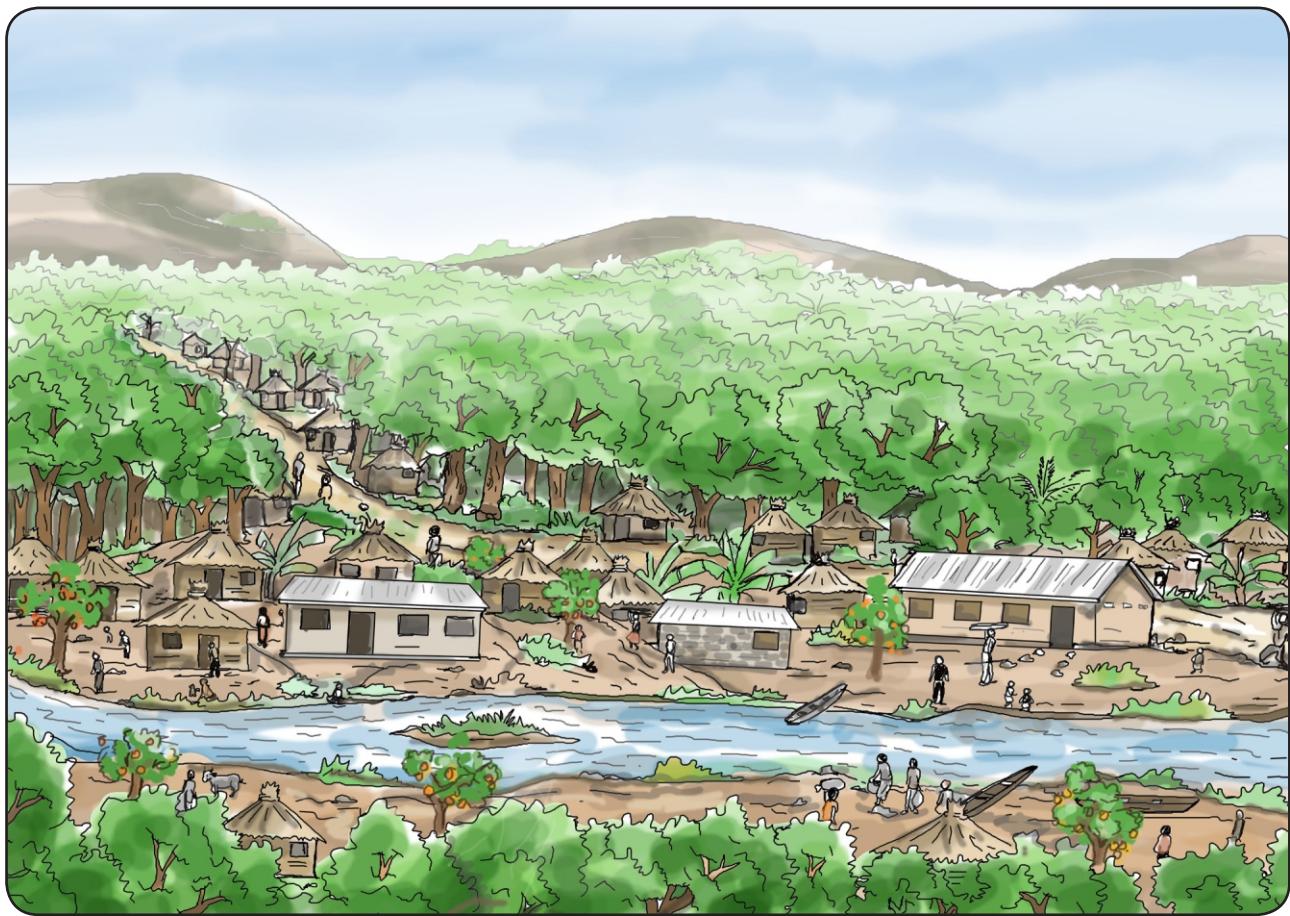
KIPINDI CA KWANZA

KUISHI VIZURI NAFASI YAKO

Nafasi

Kijiji

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Nasoma herufi, matamko, maneno na misemwa.

a k d j m i n sh mb
A K D J M I N Sh Mb
a ^k d ^j m ⁱ n ^{sh} ^{mb}
A ^K D ^J M ^I N ^{Sh} ^{Mb}

Na ka sha ji di mbi ni ma

mimba jana dini Shamba maisha kamba
shaka kaka dada jina

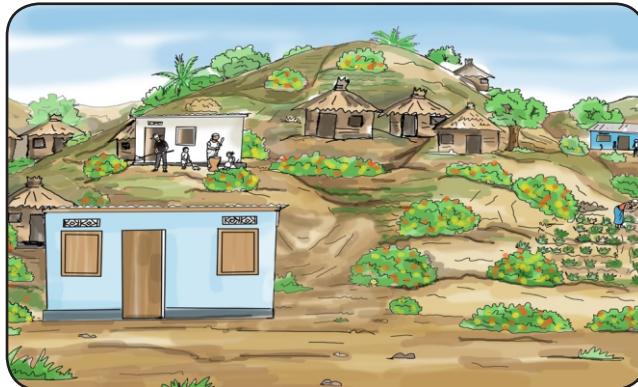
Dani anaimba.

Shaka ni jina.

Dada ni kijana.

Kasha anaishi shambani.

Natazama.

Nasoma.

Kijiji Kidima

Dani anaishi kijiji Kidima.

Aisha anaishi kijiji Kidima.

Dani na Aisha ni kaka na dada.

Jamaa ina makao na shamba Kidima.

Kijijini Kidima, jamaa inakaa daima.

Najaza misemwa hii na maneno yanayokosa.

1. Jamaa ina ..... na shamba

.....

2. Dani na Aisha ni ..... na dada.

Nasoma herufi, matamko, maneno na misemwa.

a k d j m i n sh mb
Sh A K M J I N D Mb
mb j k d m i a n sh
J A M D J K Sh Mb

Ja ka sha mba di ja ni ma

dini Shamba maisha daima kamba mamba
kaka dada jina jana

Mama anaimba.

Kaka anaimba.

Dada analala.

Mamba inaishi majini.

Najaza misemwa hii na maneno yanayokosa.

1. Aisha .....kijiji kidima.

2. Jamaa inakaa .....

Nafasi

Mji

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Nasoma herufi, matamko, maneno na misemwa.

b e u l c o nd ng mw B E U L C O
Nd Ng Mw l e u l c o nd ng
mw B E U L C O Nd Ng Mw a
k d j m i n sh mb Sh A K M
J I N D Mb mb j nk d m i a n
sh J A M D J K Sh Mb

Mwa ndu ndo le bo ngu mbu ko

ndoano ngoma mwili unga kondoo mbuni
buku juma jikoni mbali

Mbu ni kidudu.

Nyumbani ni mbali.

Bibi anakaa jikoni.

Naona shuka dukani.

Natazama.

Nasoma.

Mji Kenga

Dani anaenda mjini Kenga.

Mji Kenga una mitaa mitatu.

Katika kila mtAA, kuna makao mengi.

Kila mwaka, jamaa inalima shamba.

Katika mji Kenga kuna amani.

Natengeneza msemwa huu.

mtaa, kila katika mengi makao
kuna.

Nasoma herufi, matamko, maneno na misemwa.

b e u l c o nd ng mw B E U L C O
Nd Ng Mw l e u l c o nd ng
mw ß Æ Ù L Ė Ø Nd Ng Mw a
k d j m i n sh mb Sh A K M
J I N D Mb mb j nk d m i a n
sh J A M D J K Sh Mb

Ndu nge lo bi Mwe mbu ko ndo

Udongo ndoa mwaka duka ishi buku kuku
mwendo kijiko mbilika

Mbu inaniuma.

Shabani analunga ndoa leo.

Baba anaenda shambani.

Mama ananunua shuka mbili.

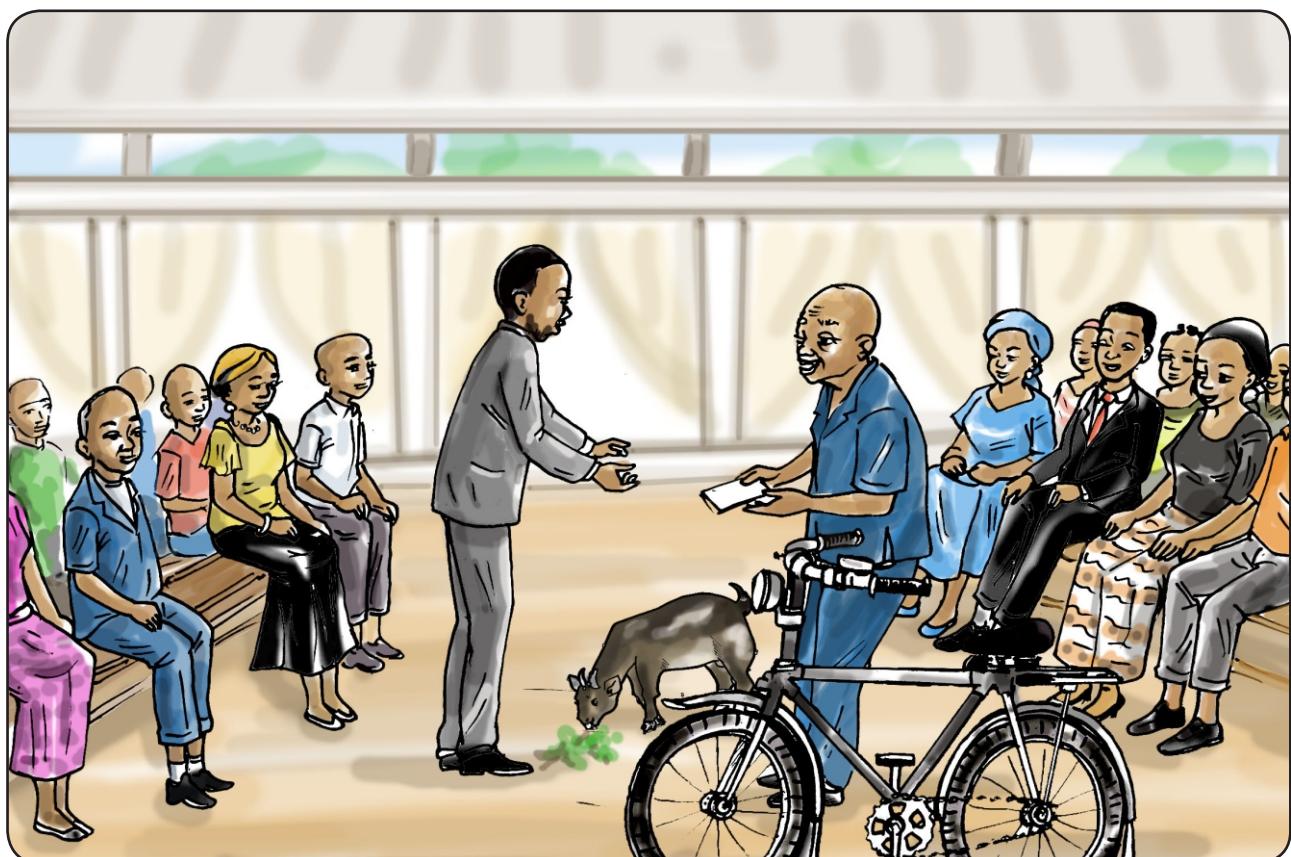
Natengeneza msemwa huu.

amani Katika Kenga mji kuna.

Sherehe

Ndoa

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Nasoma herufi, matamko, maneno na misemwa.

W h s y f z ngw ch nz W H S Y F Z
Ngw Ch Nz w h s y f b ž ngw ch nz W
Hl ſ Y F Z Ngw Ch y Nž b e u l c o nd
ng mw B E U L C O Nd Ng Mw b e
u l c o nd ng mw B E U L C O Nd
Ng Mw a k d j m i n sh mb Sh A K
M J I N D Mb mb j k d m i a n sh
J A M D J K Sh Mb

Nzi ngwa ye fi ca yu za hu

Mwizi Feza fasi uwezo congo fundisha
zamu ndizi jana hema

Zawadi anacheza na wenzake.

Mwalimu anafundisha kiswahili.

Feza anaenda kwenye ziwa.

Mlima huu una congo ndefu.

Natazama.

Nasoma.

Siku kuu

Leo ni siku kuu ya ndoa.

Ndoa ya Safi na Chunza.

Bibi na bwana wana kiceko midomoni.

Waalikwa wanafika na zawadi zao.

Zawadi hizo : cungwa na nguo.

Katika msemwa « Zawadi hizo : cungwa na nguo. »,
natia maneno mengine nafasi ya « cungwa, nguo ».

Zawadi hizo : ..... na .....

Nasoma herufi, matamko, maneno na misemwa.

W h s y f z ngw ch nz W H S Y F Z
Ngw Ch Nz w h s y f z ngw ch nz W
H f Y F Z Ngw Ch Nz b e u l c o nd
ng mw B E U L C O Nd Ng Mw b e
u l c o nd ng mw B E U L C O Nd
Ng Mw a k d j m i n sh mb Sh A K
M J I N D Mb mb j k d m i a n sh
J A M D J K Sh Mb

he wa si fi nzi yu za ngwi

Zamani hewa fizi wazi canjo fundi ziwa
sifa canjo tafazali

Nzonzi anakula cungwa.

Mtoto anapata canjo.

Mwanafunzi anaenda somoni.

Feza anaenda kwenye ziwa.

Naongeza neno katika msemwa huu.

Feza anaenda sokoni.

Feza anaenda.....

Sherehe

Sherehe ya ceti

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Nasoma herufi, matamko, maneno na misemwa.

g	p	t	r	v	ny	lw	kw	mbw	G	P	T	R	V		
Ny	Lw	Kw	Mbw			g	p	t	r	v	ny	lw	kw	mbw	
G	P	C	R	U	Ny	Lw	Kw	Mbw	W	h	s	y			
f	z	ngw	ch	nz		W	H	S	Y	F	Z	Ngw	Ch		
Nz	w	h	s	y	f	z	ngw	ch	nz	W	H	S	Y	F	Z
Ngw	Ch	Nz	b	e	u	I	c	o	nd	ng	mw	B	E		
U	L	C	O	Nd	Ng	Mw	b	e	u	l	c	o	nd	ng	
mw	B	E	U	L	C	O	Nd	Ng	Mw	a	k	d			
j	m	i	n	sh	mb	Sh	A	K	M	J	I	N	D		
Mb	mb	j	k	d	m	i	a	n	sh	J	A	M	D	J	
K	Sh	Mb													

lwi   ga   pi   ro   vu   mbwi   kwa   to

Tupa   kwako   nvua   piga   kwao   imbwa   ndugu
gari   tajiri   kazi

Mbwa kali. Karibu kwetu.

Fatu anapata ceti ca elimu.

Nyumba yao ina rangi nyeupe.

Safi anavaa kanzu ya rangi nyeusi.

Natazama.

Nasoma.

Sherehe

Lwango na Tambwe wanamaliza cuo kikuu.
Wanapata vyeti vyao na alama nyingi.
Wanavaa taji la maua kicwani.
Kweli wanapongenzwa na watu wote.
Habari hiyo inatangazwa katika gazeti.

Katika neno « baraka », nabadirisha tamko « ba » na tamko nyingine na natengeneza msemwa huu.

..... raka

Kicwani la maua taji wanavaa.

Nasoma herufi, matamko, maneno na misemwa.

g p t r v ny lw kw mbw G P T R V
Ny Lw Kw Mbw g p t r v ny lw kw mbw
G P C R V Ny Lw K w Mb w W h s y
f z ngw ch nz W H S Y F Z Ngw Ch
Nz w h s y f z ngw ch nz W H S Y F Z
Ngw Ch Nz b e u l c o nd ng mw B E
U L C O Nd Ng Mw b e u l c o nd ng
mw B E U L C O Nd Ng Mw a k d
j m i n sh mb Sh A K M J I N D
Mb mb j k d m i a n sh J A M D J

ga pi to ro vu lwi mbwi kwa
gari vuka piga kwetu mbwa raha gari
tajiri kwako kazi

Karibu kwetu Likasi.

Fatu anapata ceti ca elimu.

Wazazi wangu ni watajiri.

Safi anavaa kanzu ya rangi nyeusi.

Natengeneza msemwa huu.

Gazeti katika hiyo inatangazwa habari.

Afya

Usafi wa mwili, nguo na cumba

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Natazama.

Nasoma.

Kanuni za afya

Mama anamukumbusha Dani kanuni za afya. Kanuni zilitolewa na mama Ramina.

Dani, fua mavazi mbele ya kuyavaa. Nawa mikono na sabuni ao majifu. Dani, usilale na mbuzi katika cumba. Unapo amuka, fungua dirisha ya cumba. Fagia na koropa cumba, fua shuka zako.

Dani anahaidi kutimiza kanuni za afya. Kwa hiyo wazazi wake wanafurahi.

Naandika kanuni mbili za afya ninazojua.

--

Andika majina matatu ya watu, nyama na vitu.

Watu

Dani
1.
2.
3.

Nyama

Mbuzi
1.
2.
3.

Vitu

Nyumba
1.
2.
3.

Najaza misemwa hii na majina haya: Dani, nguo simba, Feza.

1. ....anafua.....mangaribi.

2. ....anaona.....porini.

Naandika nyama tano sipashwi kulala nazo katika cumba.

1.

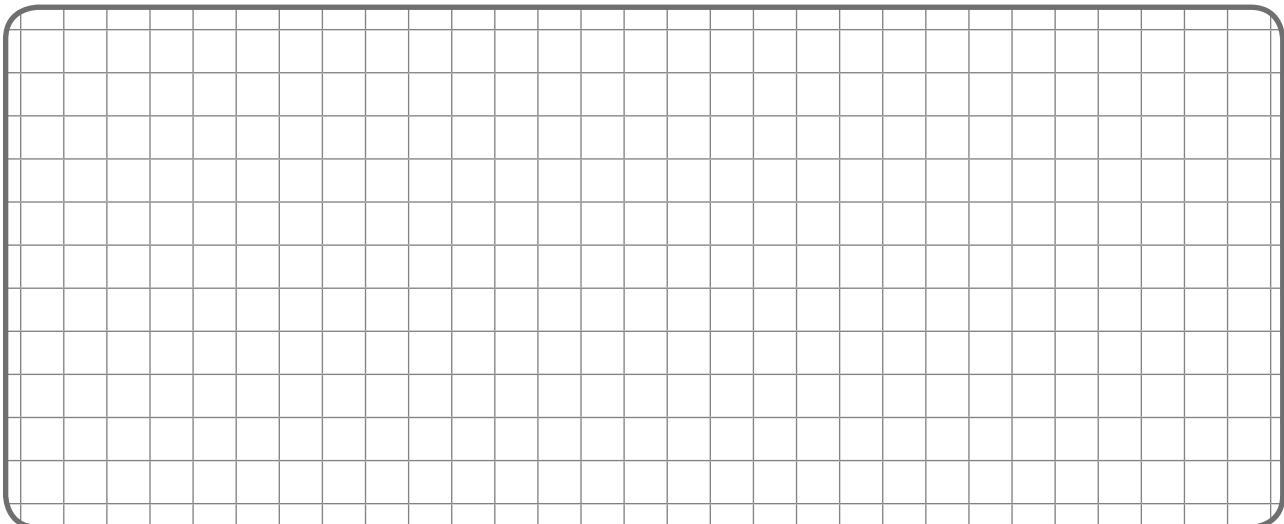
2.

3.

4.

5.

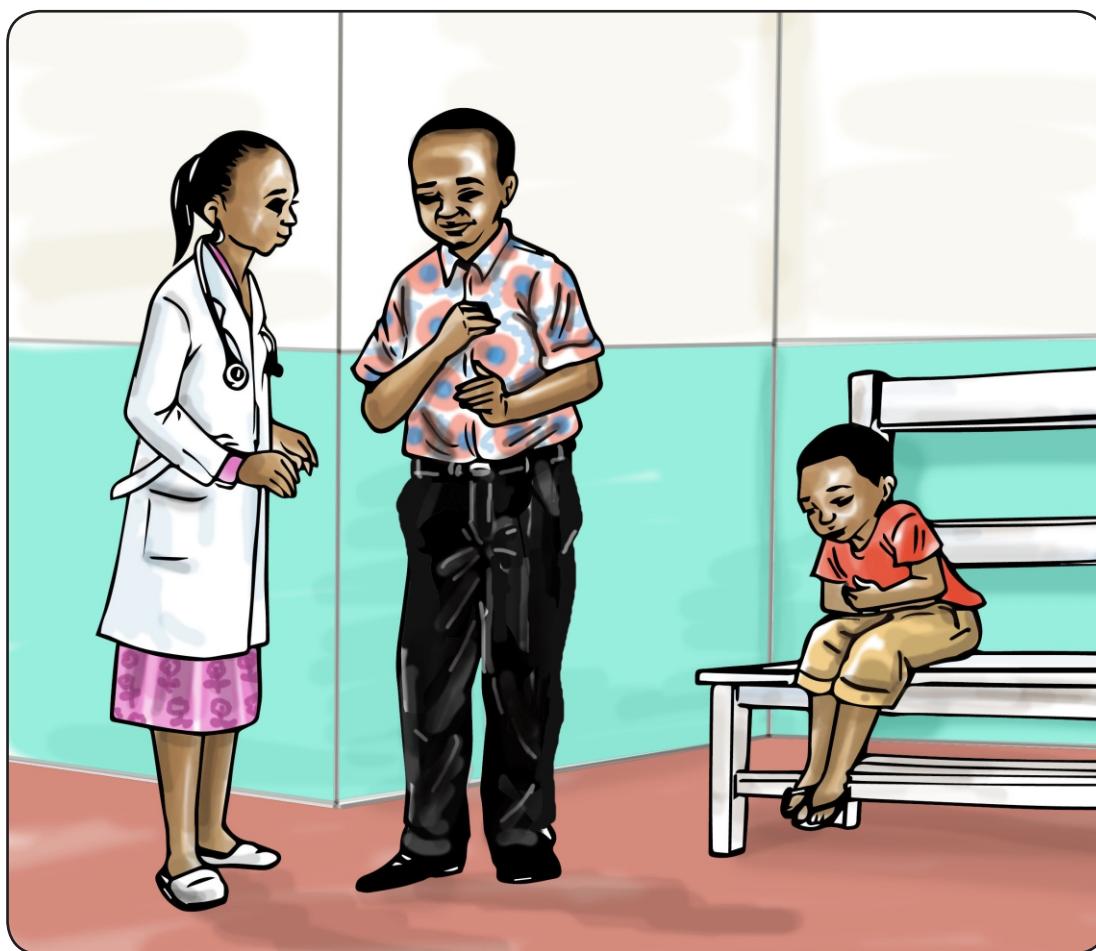
Naandika misemwa miwili kuhusu usafi wa mwili, nguo na cumba.

A large rectangular grid divided into a 10x15 grid pattern, enclosed in a thin black border. This grid is intended for students to practice handwriting or drawing.

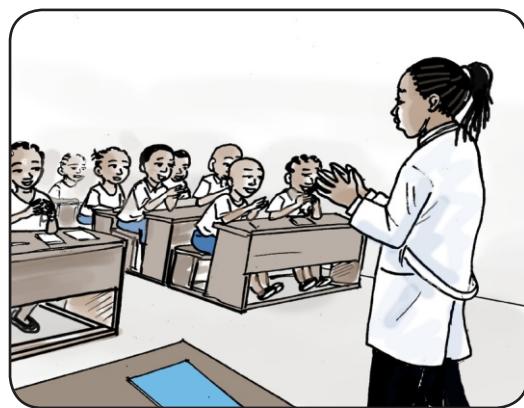
Afya

Matunzo, vituo vya afya

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Natazama.

Nasoma.

Mganga somoni

Leo mama mganga alifika somoni. Kiongozi alimtembeza katika ma darasa zote. Nyumbani, Fatu anaongelea wazazi mashauri ya mama mganga: Mulale cini ya candarua, muoshe mikono na sabuni.

Dani naye anasema mashauri za mama mganga aliwapatia : Musukue meno na mswaki na musiceze katika mucanga.Kweli ! Watoto wanapata mafundisho bora somoni.

Naandika mashauri matatu ya afya ninayotimiza nyumbani kwetu.

Katika majina haya, natia mzunguko ku majina za pekee na napiga kistari ku majina za jamii :

Dani, wazazi, afya, cumba, Ramina, kanisa, mama, bahati.

Naandika misemwa miwili inayokuwa na majina za pekee na misemwa miwili inayokuwa na majina za jamii.

Misemwa na majina za pekee:

1.

2.

Misemwa na majina za jamii:

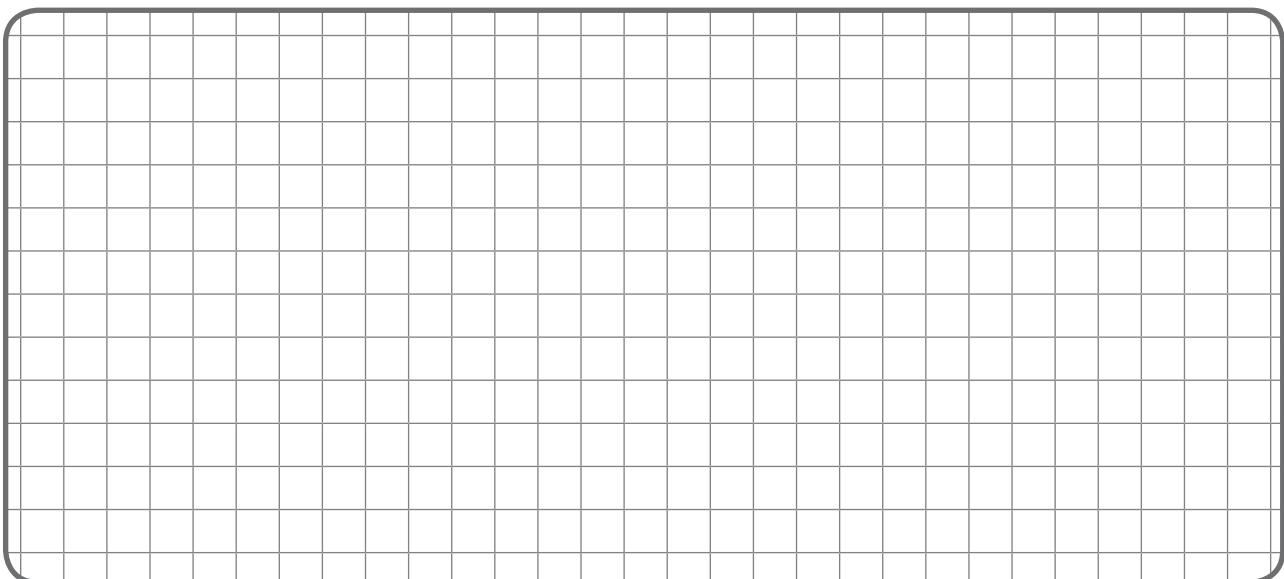
1.

2.

Naandika wafanyakazi watatu wa kituo ca afya wanaweza fanya matembezi somoni.

- 1.
- 2.
- 3.

Naandika misemwa miwili kuhusu matunzo katika vituo vya afya.

A large rectangular grid consisting of 20 columns and 20 rows of small squares, designed for handwriting practice.

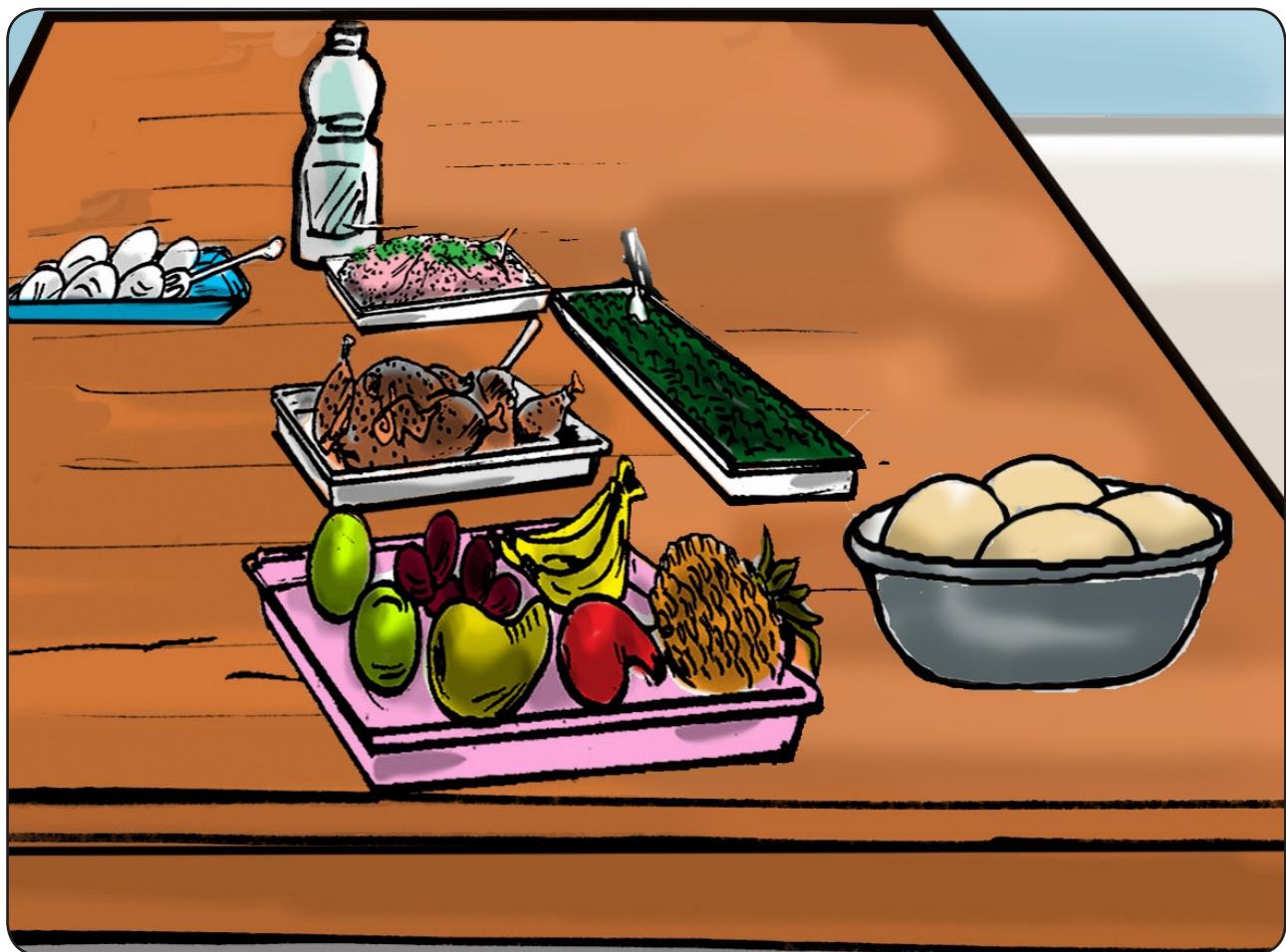
KIPINDI CA PILI

KUKINGA MAZINGIRA

Cakula

Mapishi

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Natazama.

Nasoma.

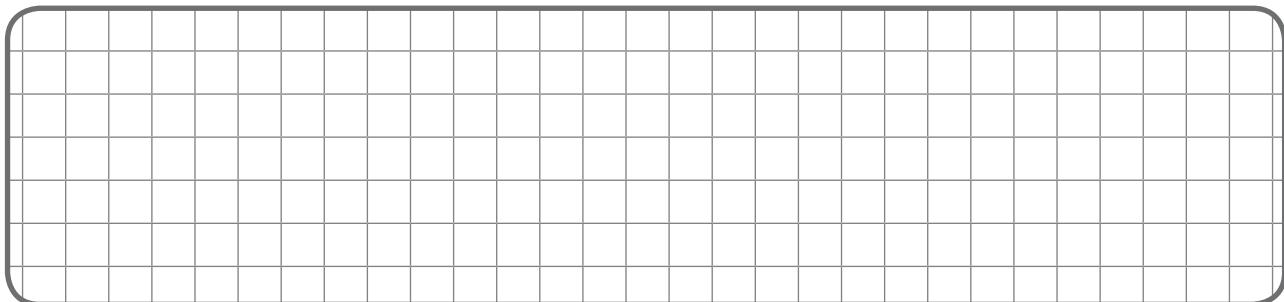
Wakati wa kula

Wakati wa kula unatimiya, mama anatayarisha meza.
Mezani, anatia : wali, muhogo, ugali, nyama za mifupa,
sombe, mayayi, viyazi, maziwa, matunda, maji na jusi.

Tuna alikwa mezani ; baba, mdogo wangu na mimi.
Kila mtu anakamata cakula kwa utaratibu.

Mdogo wangu anatafuna mfupa. Bahati mbaya,
anajivunja jino. Hakika nyumbani kwetu twakula cakula
timilifu.

Naandika majina mbalimbali ya cakula.

Kwa kila jambo, naandika jina moja kwa umoja na
naitia kwa uwingu :

M/wa:

Mama

Wamama

M/mi:

1.....

2. ....

Ji/me :

1.....

2. ....

Ji/ma :

1.....

2. ....

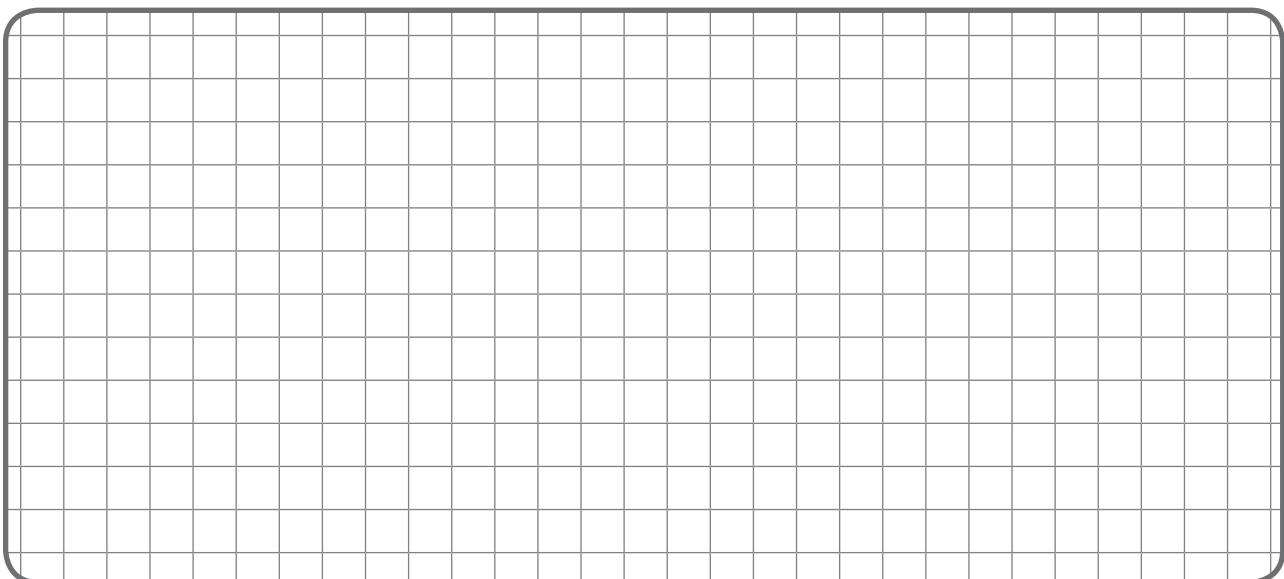
Naandika aina tatu za cakula.

1.

2.

3.

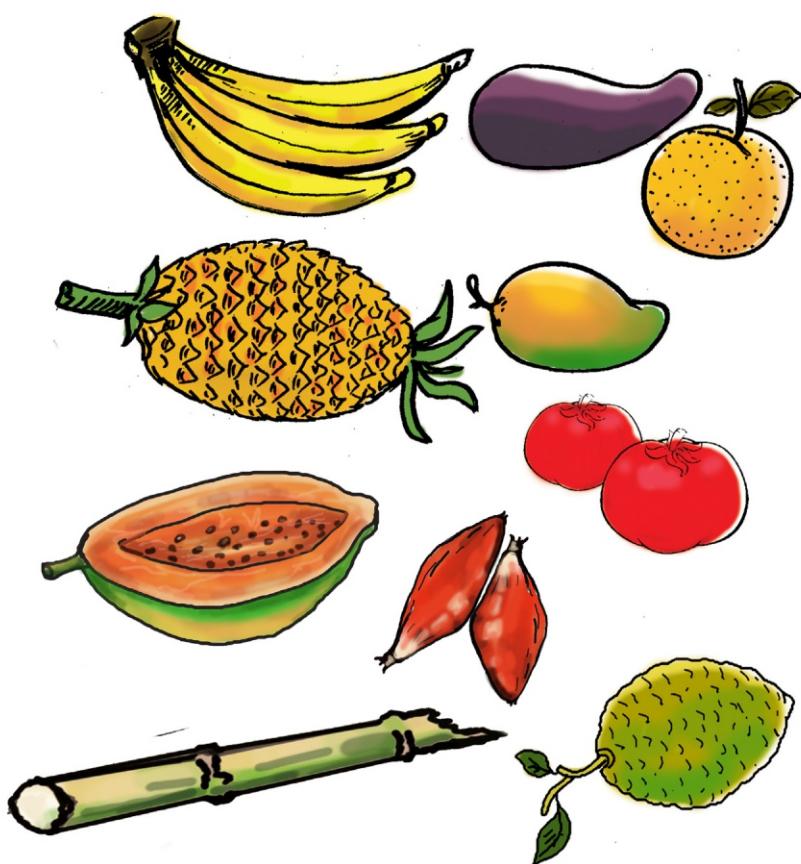
**Naandika misemwa miwili kuhusu vyakula viwili
ninavyopenda kula.**

A large rectangular grid consisting of 20 columns and 15 rows of small squares, designed for handwriting practice.

Cakula

Matunda

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Natazama.

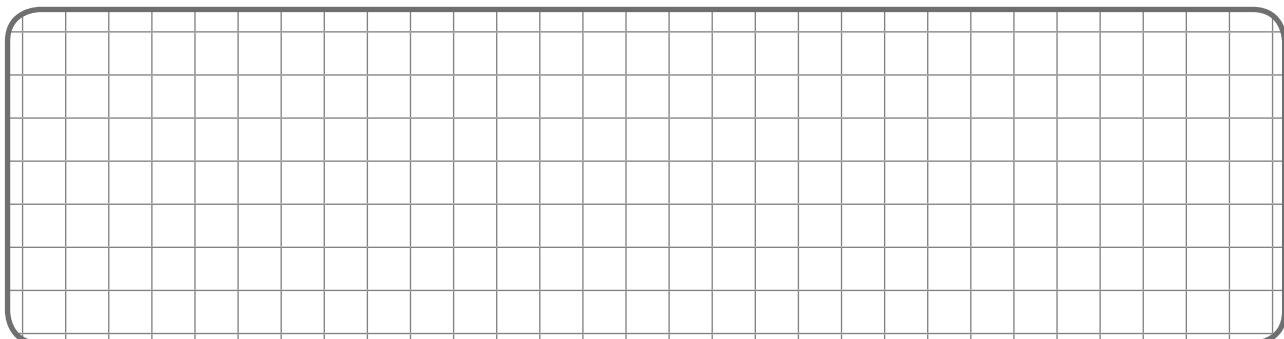
Nasoma.

Njiani

Safi na wenzake wanatoka ku masomo mcana kati.
Wana kiu saana. Wanaona duka cini ya mti wa embe.
Dukani wanauzishi jusi ya matunda , maji na ndazi tu.

Mtumishi anakaribisha Safi na wenzake kukaa kwenye
viti. Anawapa vikombe vy a kujaa jusi ya matunda ya
baridi. Mtumishi anavitia kunako meza inayo funikwa na
nguo nzuri. Safi na wenzake wanafarijika na wanarudi
nyumbani.

Naandika jusi ya tunda naweza kunywa wakati nina kiu.

Kwa kila jambo, naandika jina moja kwa umoja na naitia kwa uwingu :

N/n :

Nguo

Nguo

M/m:

1. .....

2. .....

Ki/vi :

1. .....

2. .....

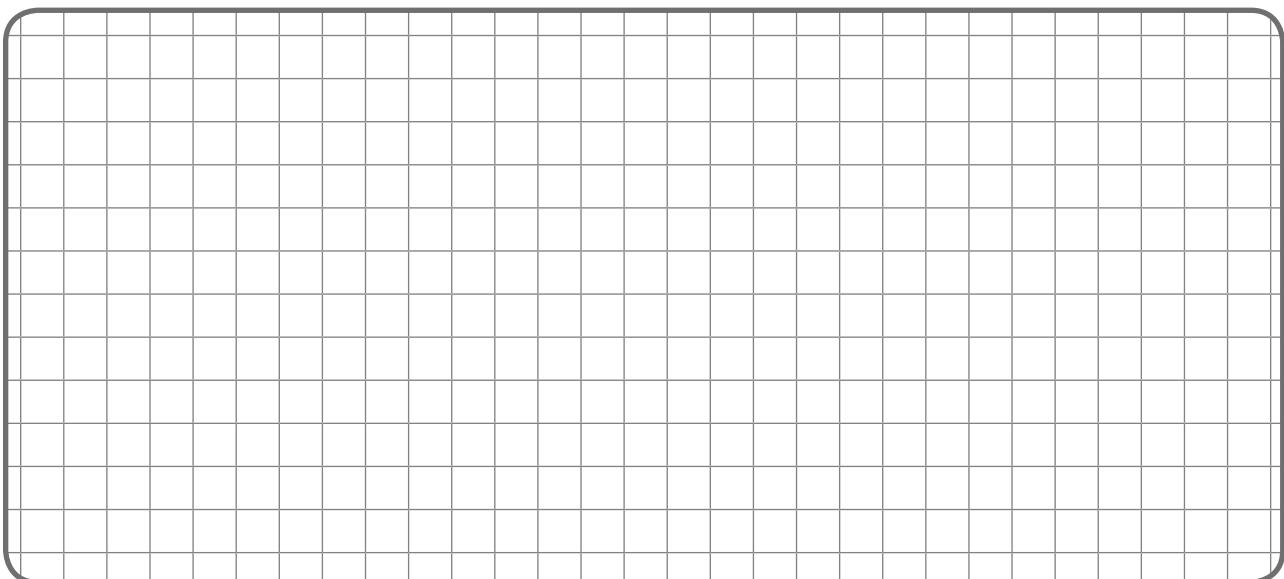
Naandika matunda matatu napenda kula.

1.

2.

3.

Naandika misemwa miwili kuhusu jusi ya matunda ninayotumia baada ya kula.

A large rectangular grid divided into a 10x15 grid pattern, intended for students to draw or write their responses.

Mimea

Mavuno

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Natia kwa uwangi misemwa hii :

1. Kijana anatolea mama ua.

.....

2. Dani anaumwa ubavu.

.....

3. Tusitende uovu.

.....

4. Msermala anaranda ubao.

.....

5. Naona uso.

.....

Nacagua neno isiyofanyika wakati wa mafungo makubwa.

Kucuma

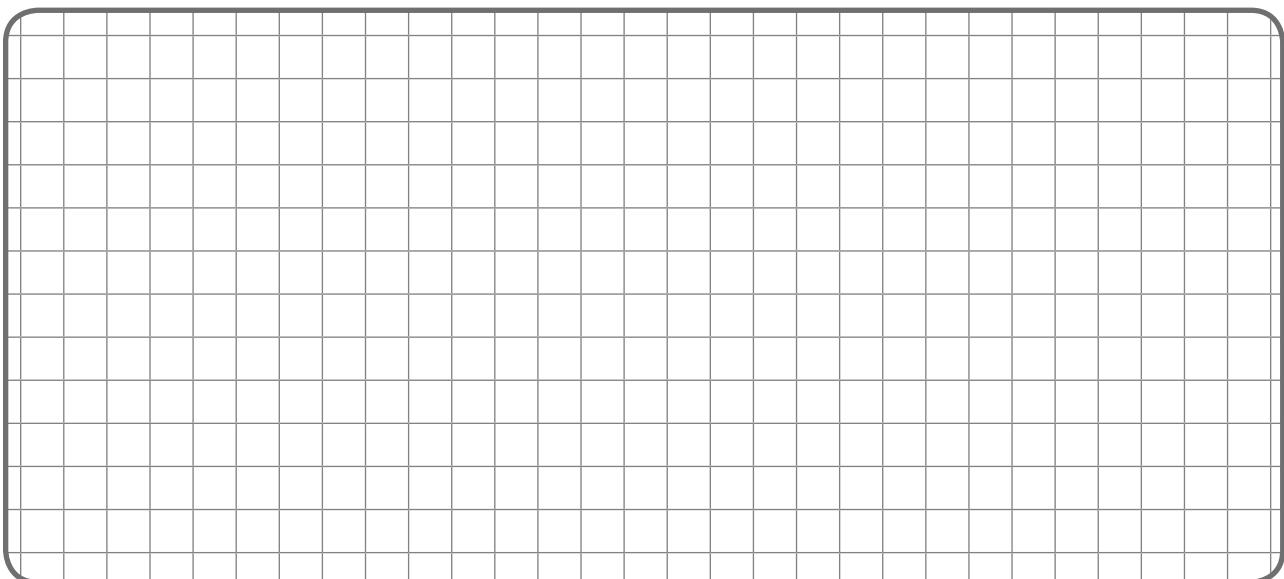
Kupanda

Kulima

kuenda darasani

Shamba

Naandika misemwa miwili kuhusu mavuno.

A large rectangular grid divided into a 10x10 pattern of smaller squares, intended for children to draw or write on.

Pori

Kukinga mazingira

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Natazama.

Nasoma.

Tukinge mazingira

Miti za Kongo ni mali na utajiri wa Kongo. Kongo ya mashariki na ya katikati kuna miti mingi na mvua ni mingi mahali hapo. Miti inatuletea mvua, inaepusha jangwa na mito zetu zinajazwa na maji. Tusikate miti, bure tutaharibu inci zetu na kugeuka jangwa.

Imekatazwa kabisa kwenye serkali kukata miti bila ruhusa. Ukiata miti bila ruhusa, utalipishwa faini. Uki ruhusiwa kukata mti, utaombwa upande ingine. Tukinge mazingira yetu. Miti inatuletea ubaridi na hewa nzuri.

Naandika ninacofanya kwa kukinga mazingira.

Naandika misemwa mitano ya kuhakikiisha :

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

Nacagua vitendo vinavyoweza kunileta malipizi.

Kukata miti

Kukinga mazingira

kulunguza pori

Kuotesha majani

Kutupa uchafu mtoni

Naandika misemwa miwili kuhusu vitendo ninavyofanya kwa kukinga mazingira.

Nyama

Nyama za ufugo

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Nageuza misemwa hii katika maulizo :

1. Zamani za kale, jamaa moja ilifuga kuku na mbuzi.

.....

2. Mgeni alitolewa sombe.

.....

3. Mbuzi inalala ndani ya kibanda.

.....

4. Kuku inamcekelea mbuzi.

.....

5. Wakaamua kumcinja kuku.

.....

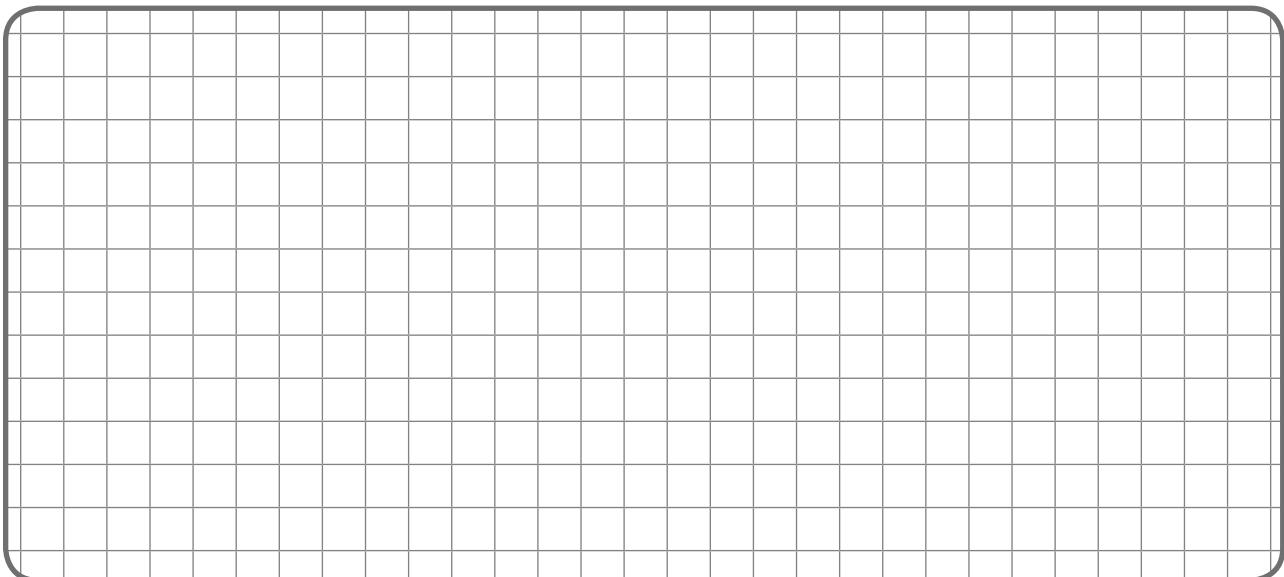
Naandika maulizo matatu kuhusu ufugo.

1.

2.

3.

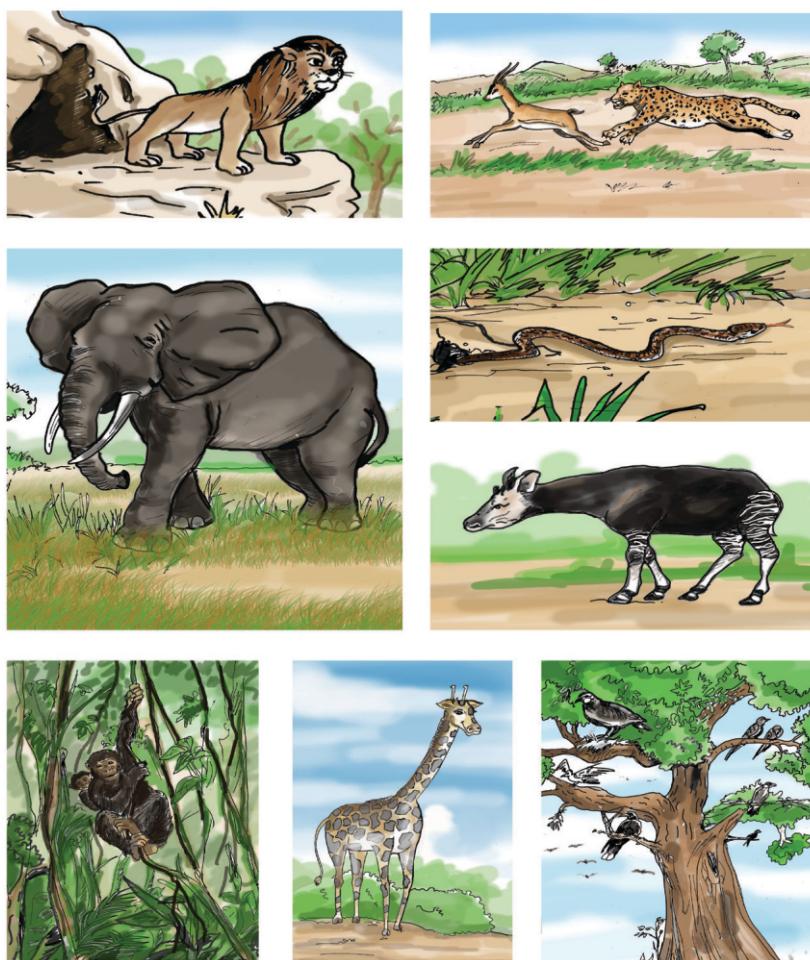
Naandika misemwa miwili kuhusu tabia ya kuku katika hadisi « kuku na mbuzi ».

Nyama

Nyama za pori

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Natazama.

Nasoma.

Ndoa ya ngamia

Ngamia atalunga ndoa leo ! Anavaa kama mtoto wa mfalme akimcunga mcumba wake. Anatembeya na kujibonja, lakini hamuoni mcumba wake. Anajisemea : hayakuja bado ! Hawezi gawia tena ! Ngamia ananyoosha shingo akiita mcumba : « Sinifu ! Sinifu ! Kuja ! ».

Nyama zote zinamusikia, lakini, zinamuzarahu. Ngamia anajiona mrembo, hawatilie nyama fitina. Ngamia ana kitumaini tu : mcumba wake atafika. Ah ! Uje, mcumba wangu ! nitakucunga tena kesho !

Naandika nyama moja inayopatikana porini kwetu.

Nafanya misemwa hii ionyeshe hali ya sikitiko ao ya furaha :

1. Mbuni hana mabawa manene.

.....

2. Ndege wanapata ushindi wa vita.

.....

3. Mcumba wangu hakufika.

.....

4. Simba haikukubali.

.....

5. Wanyama walishindwa vita.

.....

Naandika misemwa mitatu yakuonyesha hali ya furaha
ao sikitiko.

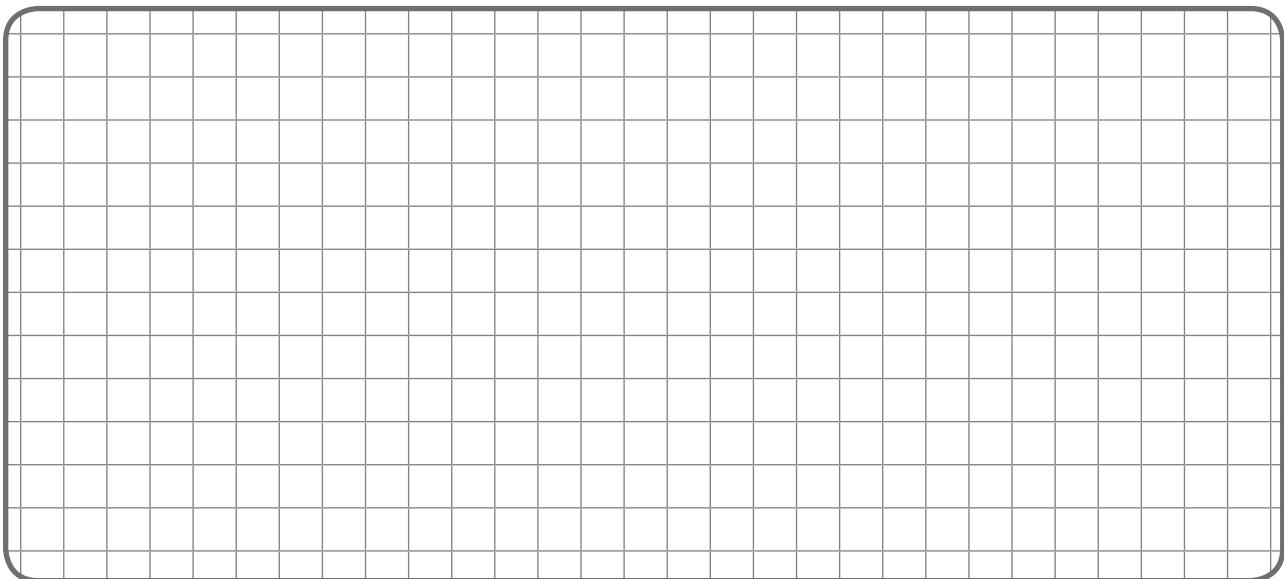
1.

2.

3.

Naandika misemwa miwili kwa kuonyesha hali ya ngamia
siku ya ndoa yake.

A large rectangular grid consisting of 20 columns and 20 rows of small squares, enclosed in a thin black border. This grid is intended for students to practice handwriting or drawing.

KIPINDI CA TATU

KUENDELESHA JIMBO MBELE

Kazi

Kazi ya shamba

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Natazama.

Nasoma.

Mavuno

Mwana Nsapu, mulimaji muhodari , ana umri wa miaka makumi saba. Vijana wa kijiji wanazoea kumuita tu ; kambo Mwana Nsapu. Ana shamba lake la mihogo, mihindii, maboga, mahalagi na viazi.

Wakati wa mavuno, Mwana Nsapu hapendi vijana wabaki wazembe. Anawaomba vijana wamusaidie : Eh vijana ! Munisaidie ili kesho muwe wafanyakazi wahodari.

Kila siku ya mavuno, Mwana Nsapu anapatia kila kijana nusu ya mavuno. Kijiji kizima kina furaha wakati wa mavuno ku shamba la Mwana Nsapu.

Naandika kazi ya shamba ninapenda kufanya kijijini kwangu.

Angalia msemwa huu :

Mwana Nsapu analima shamba.

Ninatia msemwa huu katika hali ya kukana :

Mwana Nsapu hakulima shamba.

Sasa, natia misemwa hii katika hali ya kukana :

1. Kijiji kizima kinafuraha wakati wa mavuno.

.....

2. Mwana Nsapu anapatia kila kijana mavuno.

.....

3. Vijana wazoea kumuita ; kambo Mwana Nsapu.

.....

4. Mwana Nsapu ana umri wa miaka makumi saba.

.....

5. Mwana Nsapu analima shamba la mihogo.

.....

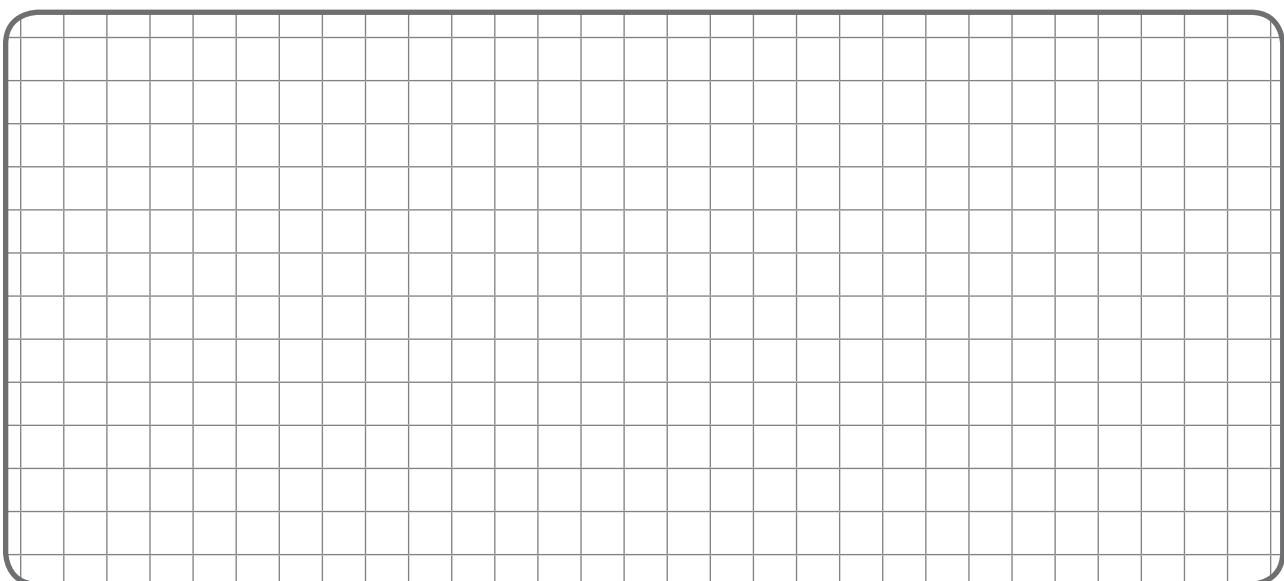
Naandika miezi mitatu ya furaha katika mwaka.

1.

2.

3.

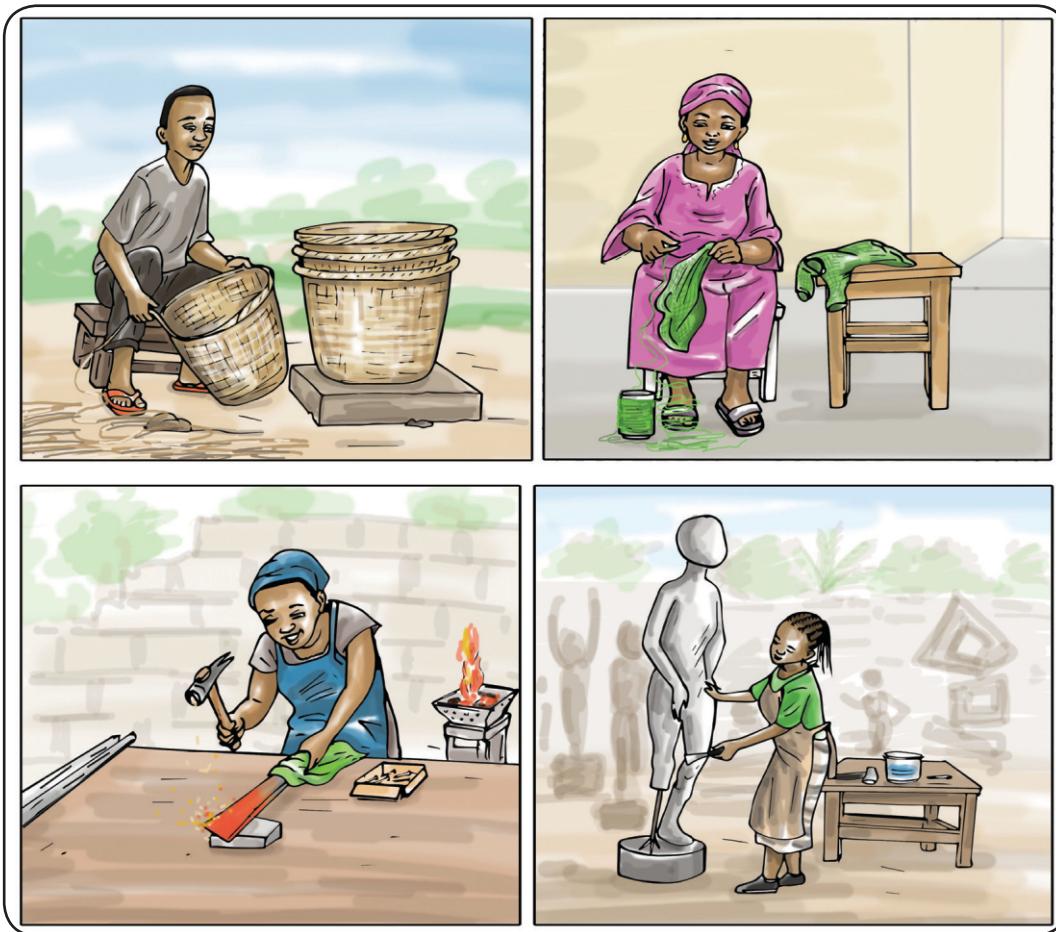
Naandika misemwa miwili kuhusu kazi ya shamba.

A large rectangular grid divided into a 10x10 pattern of smaller squares, designed for students to draw a farm layout or plan.

Kazi

Kazi ya mikono

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Natazama.

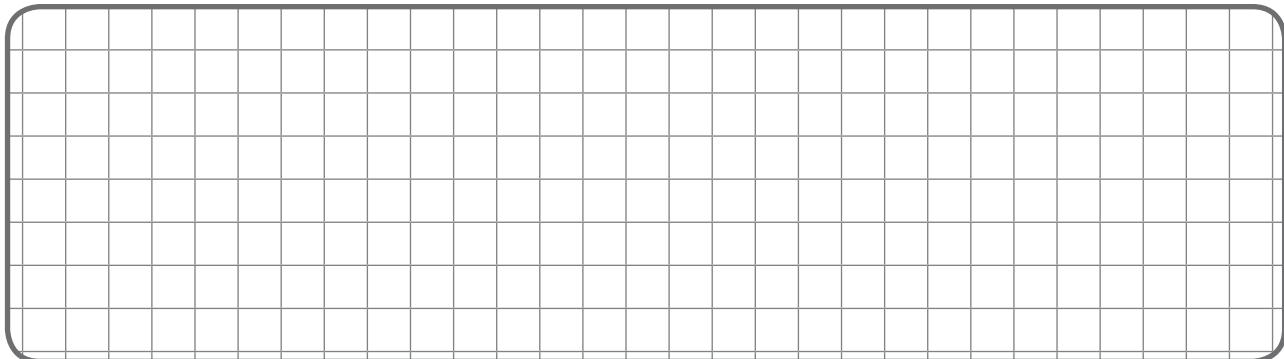
Nasoma.

Kutengeneza johari

Mama Mulenga anafundisha vijana ginsi ya kutengeneza johari : Munapo kuwa katika kiwanda kwa kutengeneza johari, mutokoshe cungu ya madini ya shaba. Mucukue madini ya shaba safi na muyapoleze, mutumie vyombo kama nyundo na koleo.

Mukifanya hivyo, mutatengeneza johari nzuri saana.
Vijana wanaskia mafundisho na wanaahidi kuyatimiza.

Naandika mashauri ya zaidi ningependa mama
Mulenga anitolee.

Angalia msemwa huu :

Mama Mulenga anafundisha vijana ginsi ya kutengeneza johari.

Ninatafuta mwenyi wa tendo katika msemwa huu :

Nani ana fundisha vijana ? (Mama Mulenga)

Sasa, natafuta mwenyi wa tendo katika misemwa hii :

1. Mwalimu anatufundisha kiswahili.

Mwenyi wa tendo ni:.....

2. Mbwa yangu inavunjika mguu.

Mwenyi wa tendo ni :.....

3. Mjomba anafanya kazi katika ofisi ya mtaa.

Mwenyi wa tendo ni :.....

4. Wazazi wangu wameniandikiisha ku serkali.

Mwenyi wa tendo ni :.....

5. Watoto wote wana haki ya kupata matunzo.

Mwenyi wa tendo ni :.....

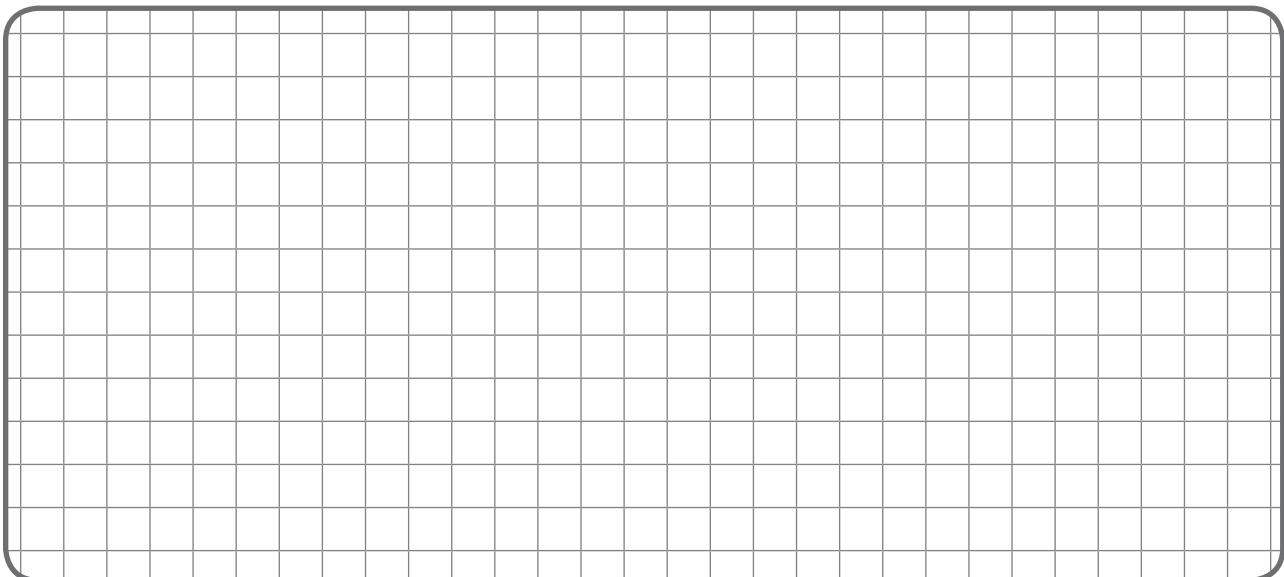
Naandika mashauri matatu napenda wanitolee.

1.

2.

3.

Naandika misemwa miwili kuhusu kazi mbalimbali ya mikono.

A large rectangular grid consisting of 20 columns and 20 rows of small squares, designed for handwriting practice.

Kazi

Uongozi

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Natazama.

Nasoma.

Tushiriki kwa uongozi wa mtaa

Wazazi wa Fatu wanaongelea jirani uongozi wa mtaa walio zungumziwa na mkuu wa mtaa : Jirani, uongozi wa mtaa wetu una ofisi nyingi. Kila ofisi inatumika kwa maendeleo ya mtaa wetu.

Kila wakati tukizaa, tuandikishe watoto ku serkali ili : Wawe na jina, uraia na wajue wazazi wao, wawe na haki ya kupata matunzo, canjo na kushiriki ku ucaguzi, wasilazimishwe kuolewa ao kuandikwa katika jeshi kabla ya umri.

Tukifanya hivyo, tutacangia kwa uongozi wa mtaa wetu.

Naandika majina za ofisi mbalimbali zinazounda uongozi wa mtaa wangu.

Angalia msemwa huu :

Kila wakati tukizaa, tuandikishe watoto ku serkali.

Ninatafuta timizo la tendo katika msemwa huu :

Kila wakati tukizaa, tuandikishe nani ? (Watoto)

Sasa, natafuta timizo la tendo katika misemwa hii :

1. Mbwa yangu inavunjika mguu.

Timizo la tendo ni : .....

2. Mkuu wa mtaa anakusanya wakaaji.

Timizo la tendo ni : .....

3. Wakaaji wanamsikiliza kiongozi.

Timizo la tendo ni : .....

4. Wazazi wa Fatu wanaongelea uongozi wa mtaa.

Timizo la tendo ni : .....

5. Watoto wanamtolea zawadi.

Timizo la tendo ni : .....

Naandika ofisi tatu zinazo unda uongozi wa kijiji cangu.

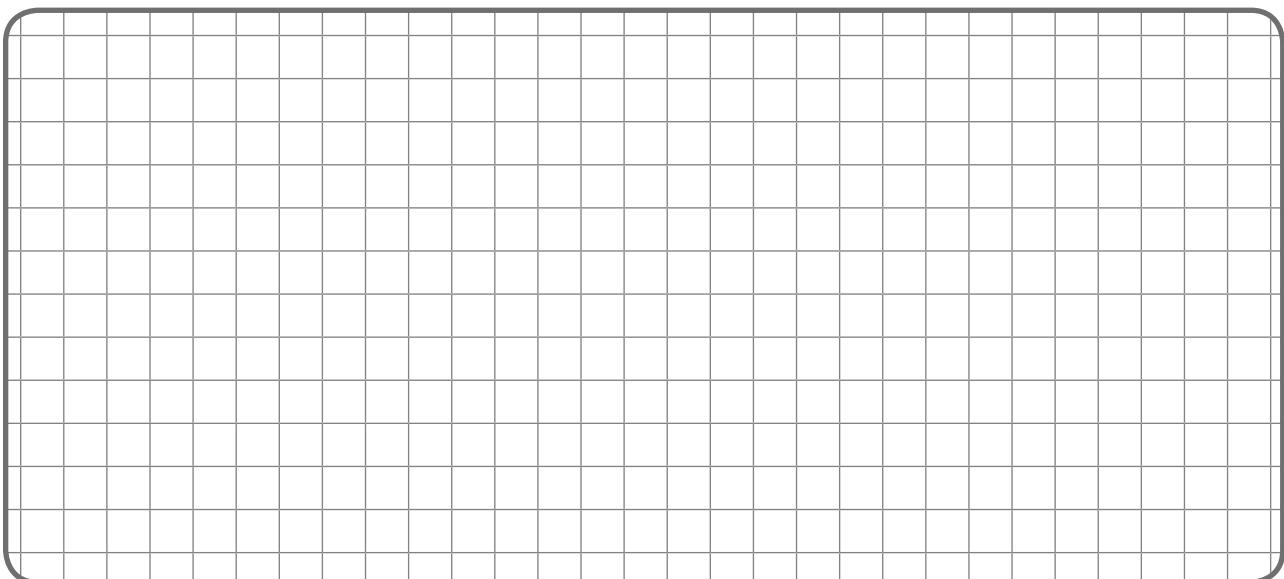
1.

2.

3.

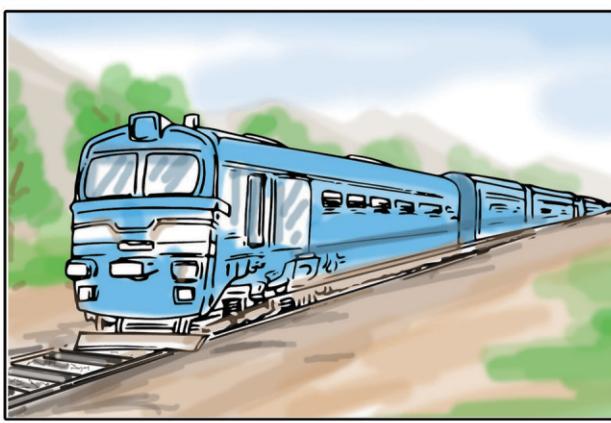
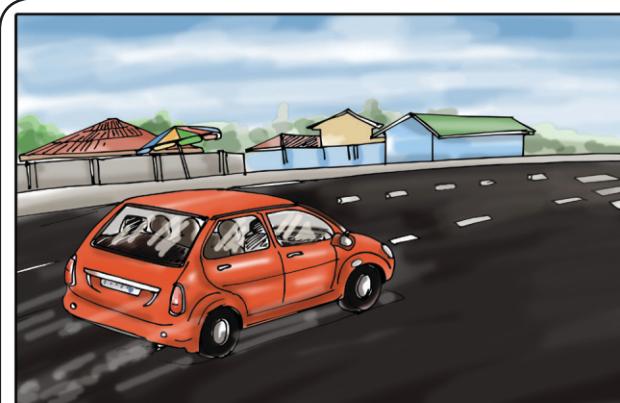
Naandika misemwa miwili kuhusu uongozi wa kijiji.

A large rectangular grid consisting of 20 columns and 10 rows of small squares, designed for handwriting practice or drawing.

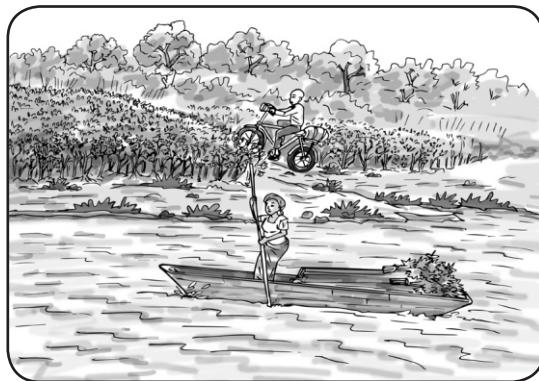
Usafiri

Barabara - wanda - jito

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Natazama.

Nasoma.

Njia za kijiji

Kijiji cetu ni wazi, tunatembea bila shaka. Wakati wa mavuno, njia ndogo zatusaidia kwenda shambani. Zatusaidia pia siku ya soko kwenda katika vijiji jirani.

Tunasafiri juu ya jito na mtumbwi wa mkuu wa kijiji. Mtumbwi yasaidia kwa kuvukiisha biashara na mavuno ya wakaaji wote.

Ila ni vigumu kuona gari kwa sababu hakuna barabara. Tunapendelea kijiji cetu kiwe na barabara kubwa ili kifunguke zaidi.

Naandika njia mbalimbali ninatumia kijijini kwangu.

A large rectangular grid consisting of a 10x15 grid of smaller squares, designed for handwriting practice or drawing.

Angalia msemwa huu :

Mtumbwi unatusaidia kwa kuvukiisha biashara.

Ninatafuta timizo la tendo katika msemwa huu :

Mtumbwi unatusaidia kwa nini ?(kuvukiisha biashara)

Sasa, natafuta timizo la tendo katika misemwa hii :

1. Mganga analeta shauri kwa mwanafunzi.

Timizo la tendo ni : .....

2. Fatu anaonyesha heshima na wazazi wake.

Timizo la tendo ni : .....

3. Wakaaji wanashiriki ku mkusanyo.

Timizo la tendo ni : .....

4. Sisi wote tunafurai na mazungumzo.

Timizo la tendo ni : .....

5. Dani alisafiri kwa Mtubwi.

Timizo la tendo ni : .....

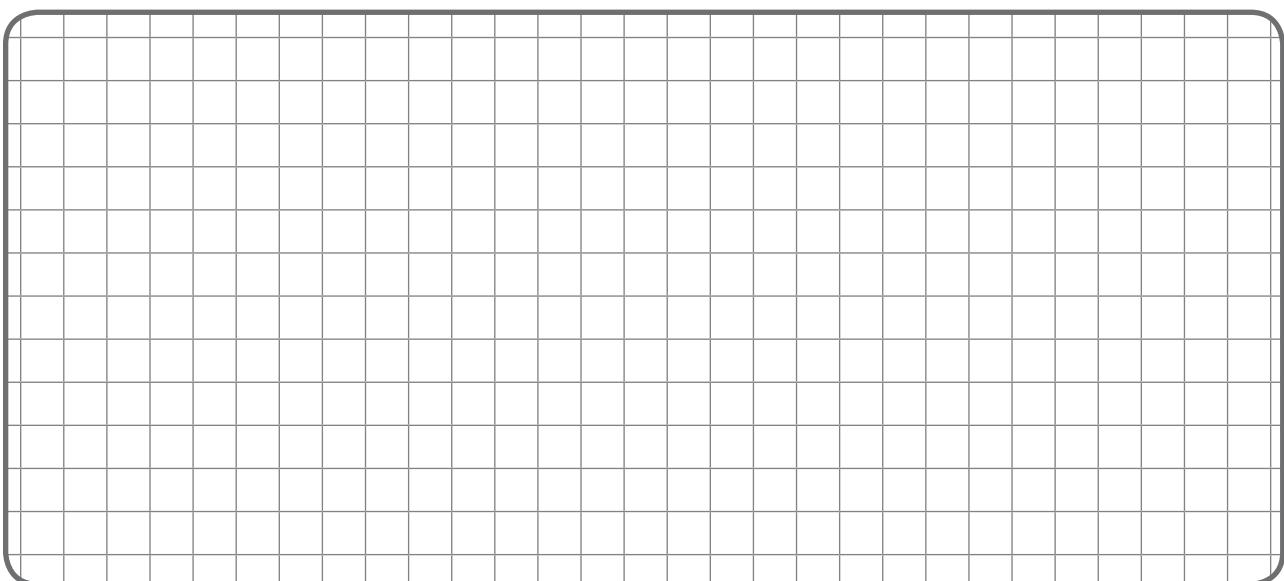
Naandika njia tatu za usafiri wakaaji wanatumia kijijini.

1.

2.

3.

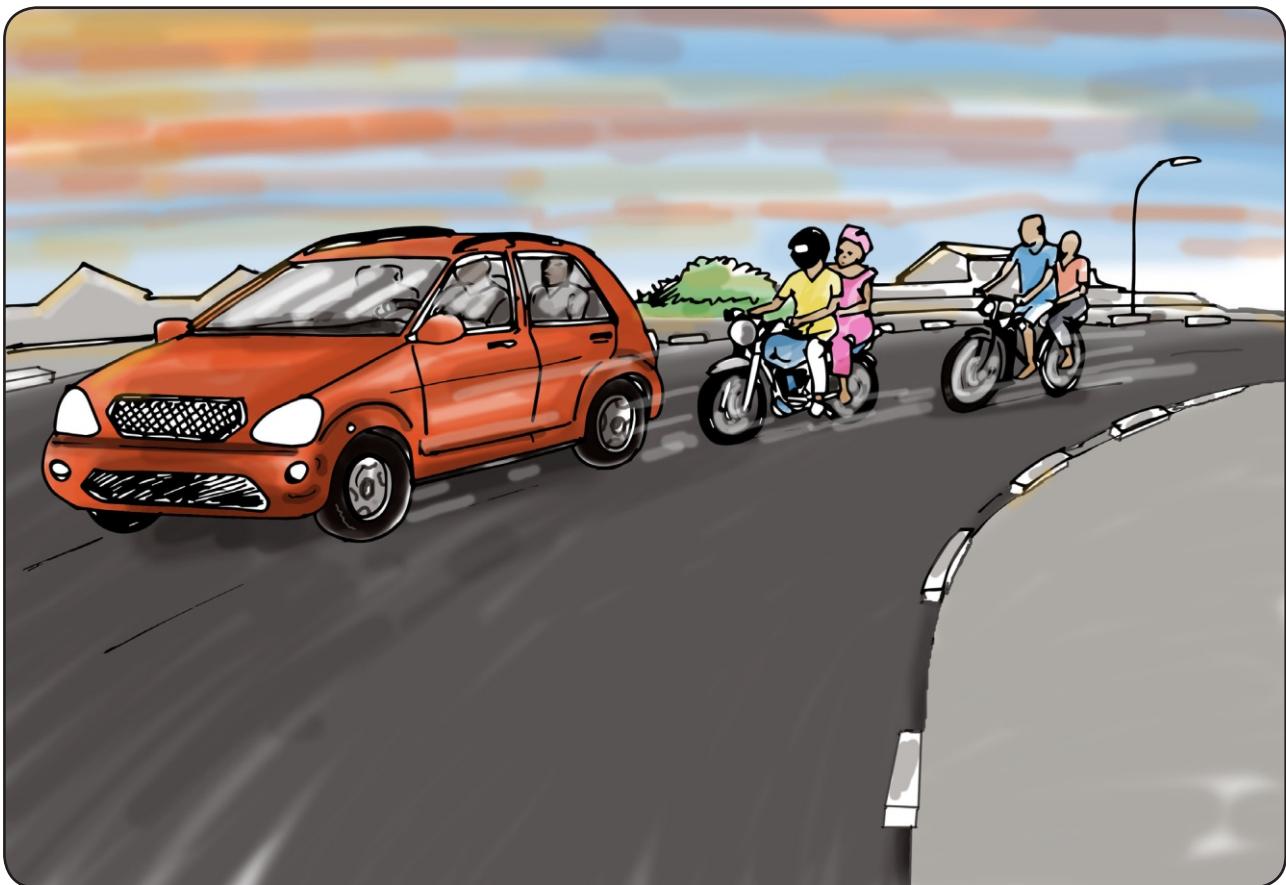
Naandika misemwa miwili kuhusu usafiri kijijini.

A large rectangular grid consisting of approximately 20 columns and 20 rows of small squares, enclosed in a thick black border. This grid is intended for students to write their responses to the writing task above.

Usafiri

Vyombo vyatuzi kwenye usafiri

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Natazama.

Nasoma.

Maendeleo ya kijiji

Mangaribi kiisha kikao ca vijana, Cansa anarudi nyumbani kwao. Anaongelea ndugu zake kuhusu mradi wao wa maendeleo. Anawaelezea yakwamba, barabara ziki jengwa : Wababa wataenda shambani kwa kinga, watoto wataenda ku masomo na mahali pengine kwa pikipiki.

Gari kubwa na ndogo, zitaleta wacuuzi katika Kijiji. Hapo, mavuno na biashara mbalimbali vitauzwa. Kijiji cao kitasonga mbele.

Naandika vyombo mbalimbali vyatya usafiri nitatumia maendeleo ikiwa kijijini kwangu.

Angalia misemwa hii :

Mangaribi, Cansa anarudi nyumbani kwao.

Ninatafuta timizo la wakati : Cansa anarudi wakati gani?

Timizo la wakati ni : Mangaribi.

Ninatafuta timizo la mahali : Cansa anarudi wapi ?

Timizo la mahali ni : Nyumbani kwao.

Sasa, natafuta timizo la wakati na lile la mahali katika misemwa hii :

1. Baba yangu anaenda mjini kila mwaka.

Timizo la wakati ni : .....

Timizo la mahali ni : .....

2. Kila asubui, Dani na wenzake wanaenda ku masomo.

Timizo la wakati ni : .....

Timizo la mahali ni : .....

3. Kila asubui, Dani na wenzake wanaenda ku masomo.

Timizo la wakati ni : .....

Timizo la mahali ni : .....

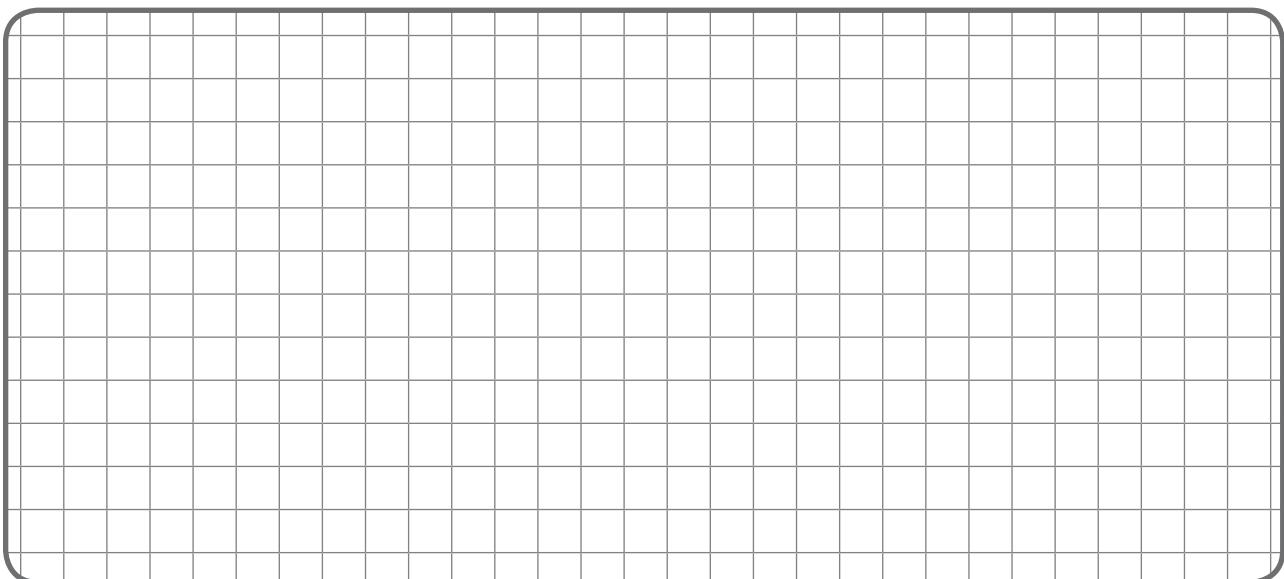
Naandika vyombo vitatu vya usafiri.

1.

2.

3.

Naandika misemwa miwili kuhusu yombo tunacukua kwa usafiri kijijini kwetu.

A large rectangular grid consisting of approximately 20 columns and 20 rows of small squares, designed for handwriting practice.

Usafiri

Gari la mabawa

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Natazama.

Nasoma.

Napenda kusafiri

Napenda kusafiri kwa sababu najifunza vitu vingi katika safari. Safari yatujulisha migini mbali mbali, watu, pori, bahari, tabia ya mahali. Hasa safari ya gari la mabawa katika anga na pepo.

Ndani ya gari la mabawa naona rubani, wabinti na wavulana wanaosaidia wasafiri. Mbele ya gari la mabawa kuruka, inatembea cini na duara zake za kidogo. Wakati gari la mabawa inaruka ao inashuka, wasafiri wanampigia rubani mikono.

Safari ya gari la mabawa ni nyepesi zaidi kushinda masafari zote lakini bei ya safari ya gari la mabawa ni kali.

Naandika nitakacofanya nikiwa ndani ya gari la mabawa wakati inaruka wala inashuka.

Angalia misemwa hii :

Napenda kusafiri.

Ninaongeza sababu gani napenda kusafiri :

Napenda kusafiri kwa sababu najifunza vitu vingi.

Ninaongeza shabaa ninayopata katika safari :

Napenda kusafiri kwa ajili niwe mwenyi akili.

Sasa, naongeza timizo la sababu ao la shabaa katika misemwa hii :

1. Napenda kusafiri na gari la mabawa kwa sababu .....
2. Wasafiri wanaonyesha vyeti vyao kwa ajili .....
3. Wasafiri wanampigia rubani mikono kwa sababu .....
4. Jamaa inasindikiza mjomba Paulo kwa sababu .....
5. Mjomba alikaa katika sebule kwa ajili .....

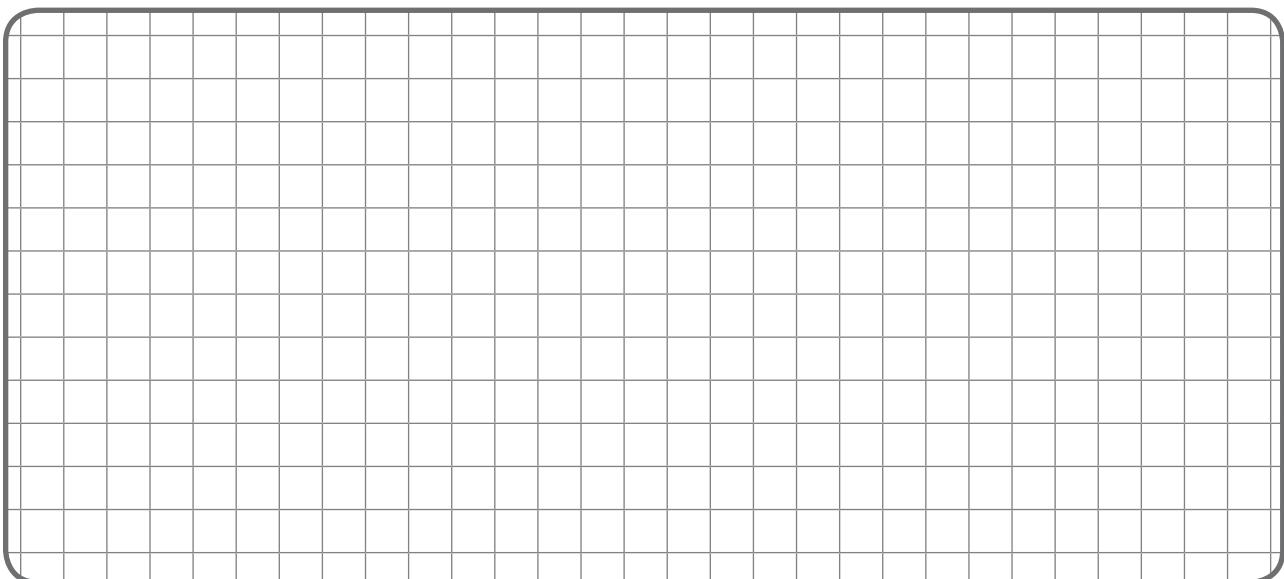
Naandika vitendo vitatu nitafanya nikiwa ndani ya gari la mabawa wakati inaruka ao inashuka.

1.

2.

3.

Naandika misemwa miwili kuhusu usafiri wa gari la mabawa.

Micezo

Micezo za kiasili

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Natazama.

Nasoma.

Mashindano ya micezo

Leo, timu mbili zitashindana kuhusu kange katika uwanja wa mtaa.

Timu Ujana ina mabinti warembo, warefu na wahodari.
Timu Ukweli ina mabinti warembo pia, wafupi na wa nguvu tele.

Mwamuzi wa kijiji kingine alifika kuongoza mashindano hayo. Mwamuzi anapiga firimbi ya mwanzo. Binti moja wa timu Ukweli anaanzisha mcezo. Mashindano iko nguvu, watu wanalamika kwa kujuhudisha matimu. Kiisha dakika makumi mane : timu Ujana linawina.

Naandika mcezo miwili ya kiasili napenda kuceza.

A large rectangular grid divided into a 10x10 pattern of smaller squares, designed for handwriting practice or drawing.

Angalia neno hii :

Kanzu .....

Ninaongeza elezo la hali mpebeni ya jina kanzu :
Kanzu mrefu.

**Sasa, naongeza maelezo za hali ku nafasi ya wazi
pembeni na jina hizi :**

1. Mtoto .....

2. Mcezo .....

3. Mwamuzi .....

4. Mcezaji .....

5. Mabinti .....

Naandika micezo mitano za kiasili.

1.

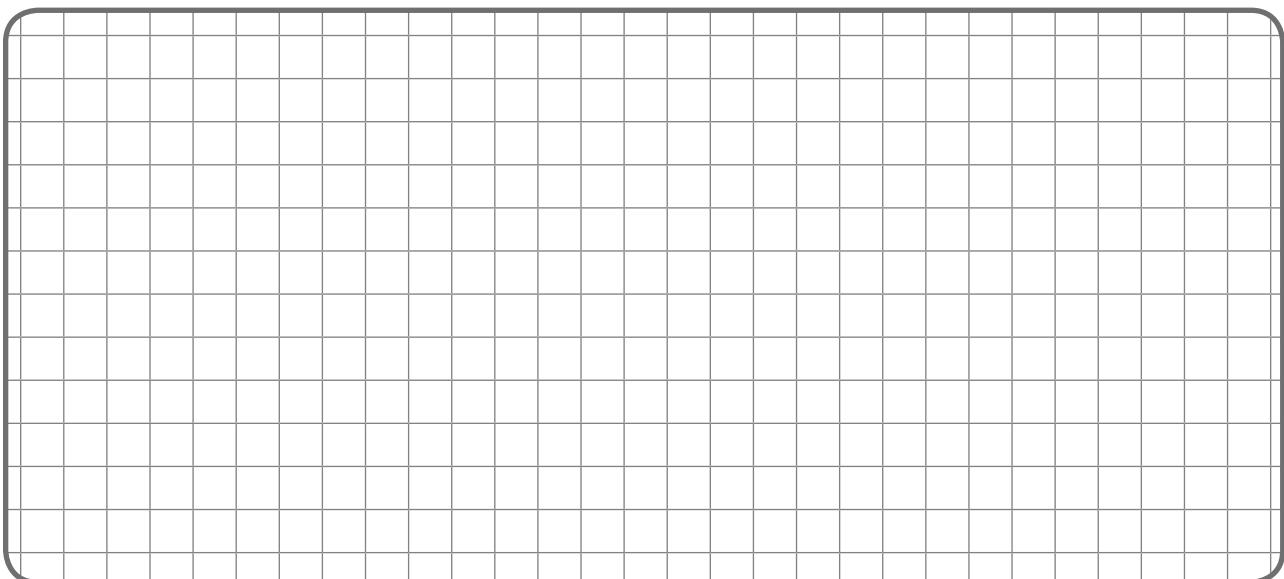
2.

3.

4.

5.

Naandika misemwa mitatu kuhusu micezo za kiasili.

A large rectangular grid with a thin black border, designed for students to write their answers in a structured format.

Micezo

Micezo za kikundi

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Natazama.

Nasoma.

Mapambano

Mimi na wazazi wangu tunaishi katika mji mkuu. Marafiki wangu na mimi tunapenda sana kufanya mazoezi kila siku ya ine somoni. Kila siku ya posho, tunahuzuria zaidi mcezo wa kambubu ku uwanja wa mtaa.

Siku ya posho hii tutaenda kijiji kwa babu kutazama mcezo wa kugombana. Vijana wawili wa umri wa miaka kumi na sita watagombana pale. Mwenye atatua mwezake cini wa kwanza anapata ushindi.

Mcezo huu wa kugombana si wa ma adui wala wa cuki. Ni mazoezi tu, kwa kuleta nguvu ya mwili.

Naandika mcezo wa mazoezi napenda ili kuleta nguvu mwilini.

Angalia misemwa hii, vielezo vinapigwa kistari :

Marafiki wangu na mimi tunapenda sana kufanya mazoezi. Hivyo, siku ya posho tutaenda kijijini.

Sasa, katika misemwa hii, natafuta vielezo na napiga kistari cini :

1. Tunauzuria zaidi mcezo wa kabumbu.
2. Watu watafika pale kwa kuangalia mcezo.
3. Wacezazi wanakimbia popote uwanjani.
4. Watazamaji pia wanarukaruka.
5. Njiani tunaongea kuhusu ushindi.

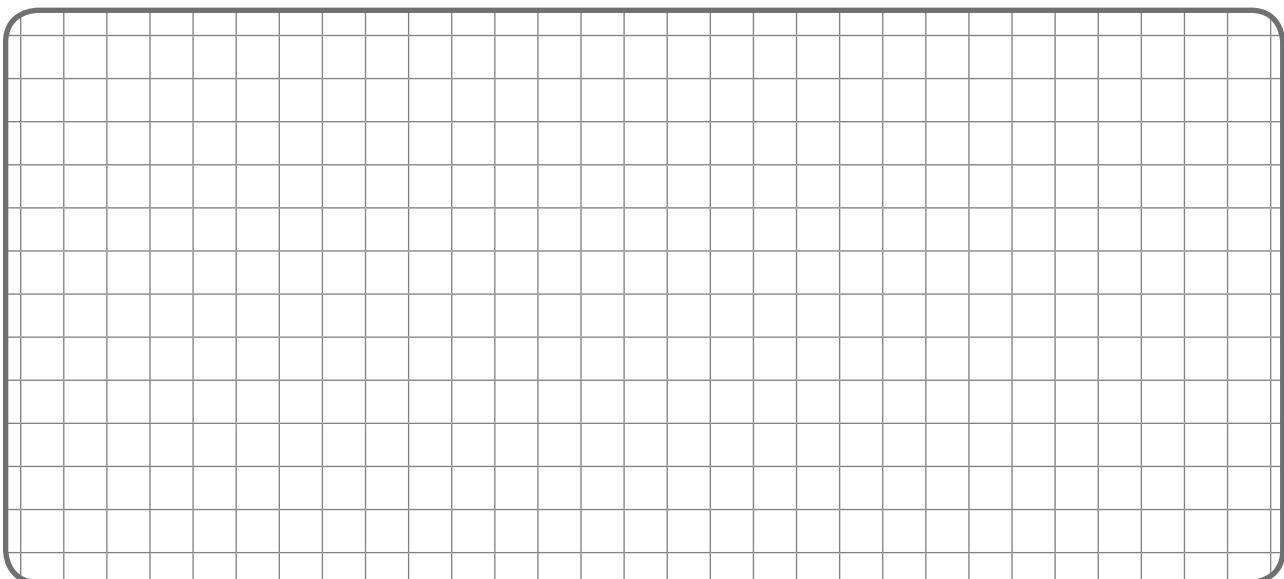
Naandika micezo mitatu ya kikundi.

1.

2.

3.

Naandika misemwa mitatu kuhusu micezo za kikundi.

A large rectangular grid consisting of 20 columns and 15 rows of small squares, enclosed in a thin black border. This grid is intended for students to write their answers to the questions above.

Micezo

Micezo za kipekee

Natazama kiisha naeleza hadisi hii :

Natazama.

Nasoma.

Mcezo wa loko

Dani na Fatu wanaceza kila mara wakimaliza mapashwa yao ya masomo.

Leo wanahamua kuceza mcezo wa loko. Dani anacora loko udongoni pale nyuma ya nyumba yao, anamuita Fatu waceze mbele waende kula cakula ya mangaribi.

Fatu anaceza mtu wa kwanza, lakini, anafinyanga mustari. Ni zamu ya Dani sasa ; anasukuma jiwe kwa rafla. Anaruka haraka manyumba ya loko bila kosa. Dani anafunga nyumba ya pili.

Naandika mcezo naceza nikimaliza mapashwa ya masomo.

Angalia misemwa hii, vielezo vinapigwa kistari :

- Leo, mcezo wetu ulikuza mzuri.
- Tuliceza bila shaka.

Sasa, katika misemwa hii, natafuta vielezo na napiga kistari cini :

1. Dani *anasukuma* jiwe lake mbele.
2. Hakika, Fatu *anafunga* nyumba ya pili.
3. Kesho tutaceza mcezo wa kabumbu.
4. Bado mwamuzi *hajapiga* firimbi.
5. Nyuma ya masomo yetu kuna uwanja.

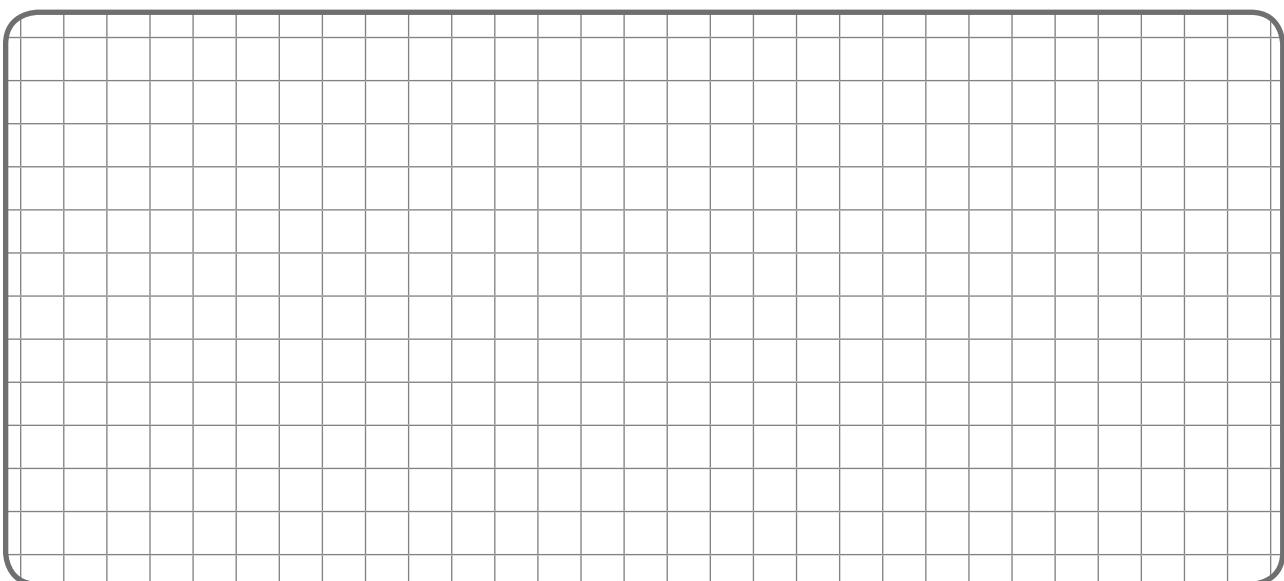
Naandika micezo mitatu za kipekee.

1.

2.

3.

Naandika misemwa mitatu kuhusu micezo za kipekee.

A large rectangular grid consisting of 20 columns and 15 rows of small squares, designed for handwriting practice or writing responses.

Ce manuel de l'apprenant a été imprimé grâce à l'appui généreux du peuple américain et du peuple britannique, à travers l'Agence des Etats-Unis pour le Développement International (USAID) et le Ministère Britannique de la Coopération Internationale (DFID/UKAID).

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

